

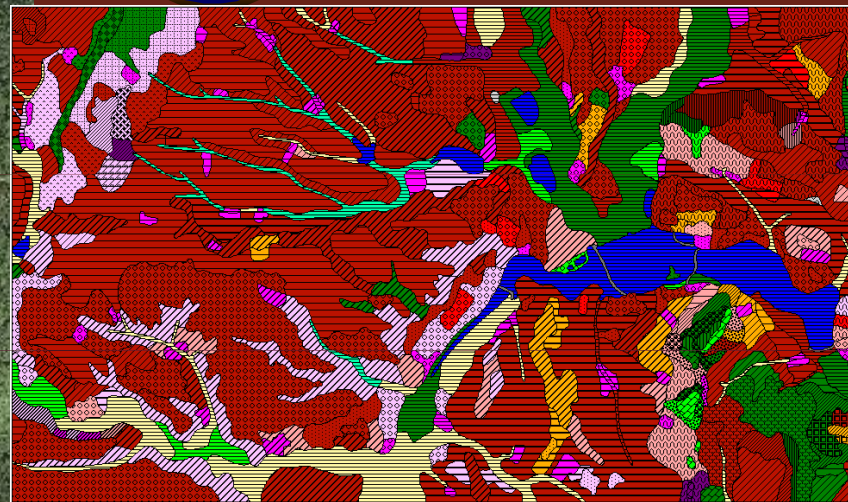
Krajina – všichni o ní mluví. Ale co to je?

EKOCENTRUM Brno

24. října 2007

**Jaromír Kolečka
Masarykova univerzita**

Okem ptáka

SOUČASNÁ KRAJINA
Dyjsko-svratecký úval - Chorická úroveň
(červeně - legenda) 1:100 000 (černě - databáze)

1	1,2	13	37	25	25
2	3	14	14	26	26
3	4	15	15	27	27
4	5	16	16	28	28
5	6	17	17	29	29
6	7	18	18	30	30
7	8	19	19	31	31
8	9	20	20	32	32
9	10	21	21	33	33
10	11	22	22	34	34
11	12	23	23	35	35
12	13	24	24	36	36

Na mapě z rukou odborníka a počítače

Objektivem fotoaparátu

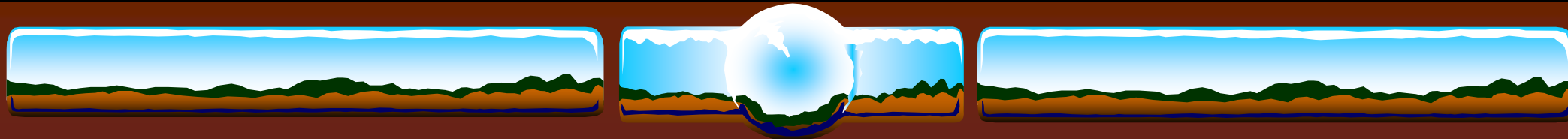
Štětcem umělce

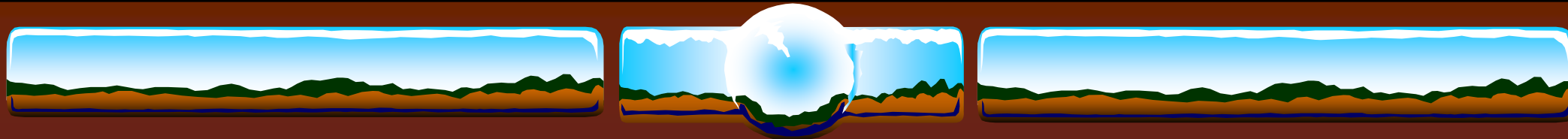
Slovo „krajina“

- ❖ Kraj – krajina – sahá odněkud někam, má okraj, liší se od okolí – je „vykrojená“ z něj.
- ❖ Česky a slovensky: kraj a krajina
- ❖ Jihoslovansky: pokrajina
- ❖ Rusky: kraj (odborně „landšaft“, umělecky „pejzaž“)
- ❖ Polsky: krajobraz
- ❖ Anglicky: landscape (na souši), seascape (na moři)
- ❖ Německy: die Landschaft
- ❖ Francouzsky: paysage

Co se skrývá ve slově „krajina“?

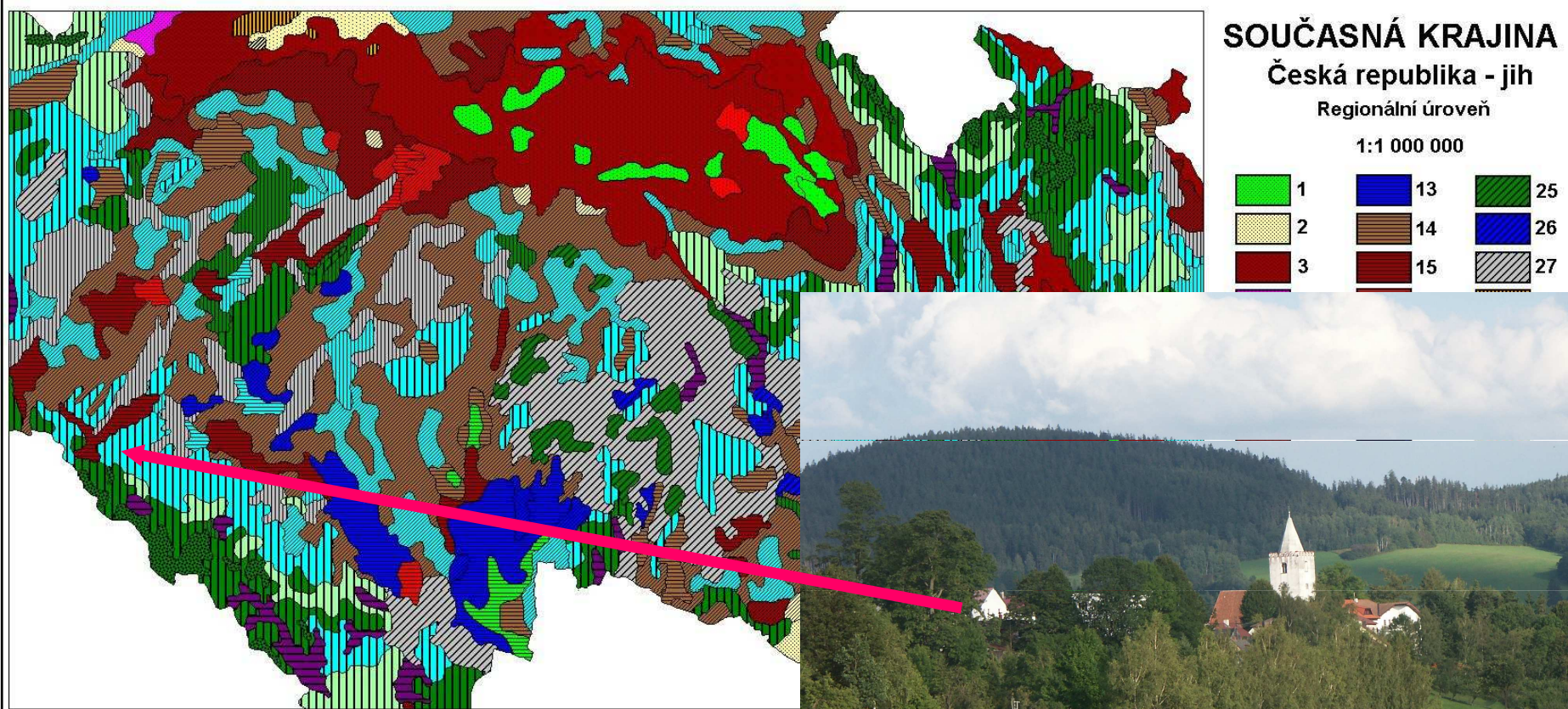
- ❖ Má územní omezení („kraj“)
- ❖ Má vizuální projev („krajobraz“)
- ❖ Je domovem naším nebo někoho jiného („pokrajina“)
- ❖ Je souborem součástí („-schaft“)
- ❖ Je pevnou zemí („land-“) nebo vodou („sea-“)

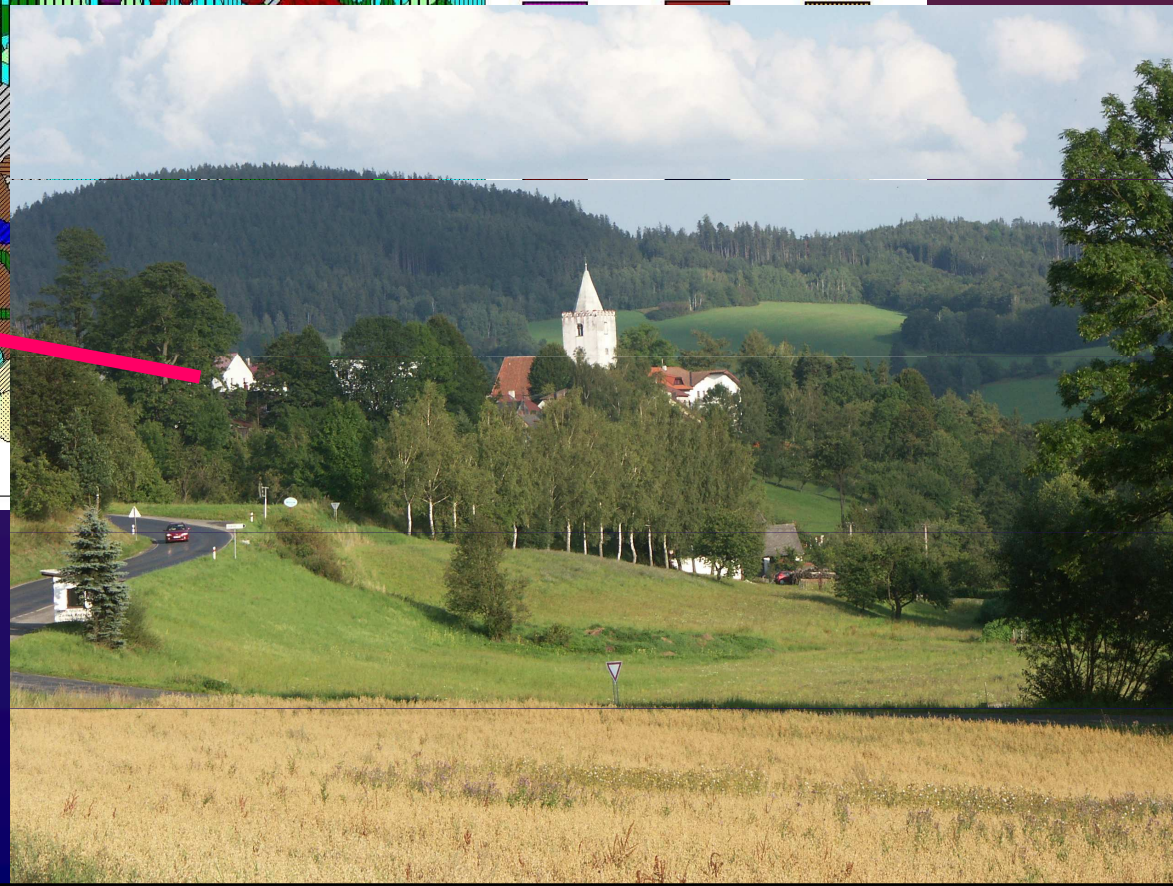
Co na to odborník?

KRAJINA je územní celek, kvalitativně odlišný od celků okolních. Má přirozené hranice a vyznačuje se vnitřní stejnorodostí, charakteristickou strukturou a zákonitým souborem jevů a procesů. Zaujímá určitý prostor na povrchu planety a vyvíjí se v prostoru a v čase. *(podle J. Demka)*

Co na to odborník?

**Krajina Šumavského podhůří:
má hranice, uvnitř nich je
homogenní – stejnorodá, co se
týče vzhledu, struktury a
dynamiky.**

Krajiny dneška

- ❖ **PŘÍRODNÍ KRAJINA** – vznikla a vyvíjí se jen účinkem přírodních faktorů bez účasti člověka.

Pouště, polární a subpolární oblasti, severský a tropický les, vysokohoří, mokřady, stepi v chráněných územích i mimo ně, velké NP.

Krajiny dneška

- ❖ **PŘÍRODĚ BLÍZKÁ KRAJINA** – vznikla za minulé spoluúčasti člověka, nyní se vyvíjí jen účinkem přírodních faktorů.

Středoevropské, západoevropské a balkánské NP, naše NPR a PR, NPP a PP.

Krajiny dneška

- ❖ **KULTURNÍ KRAJINA – PRODUKČNÍ** – vznikla, udržuje se či mění vlivem přírodních faktorů za aktivní spoluúčasti člověka, který odebírá část produkce vznikající využíváním přírodních vlastností a procesů v území. Člověk pak do krajiny odkládá své výtvary.

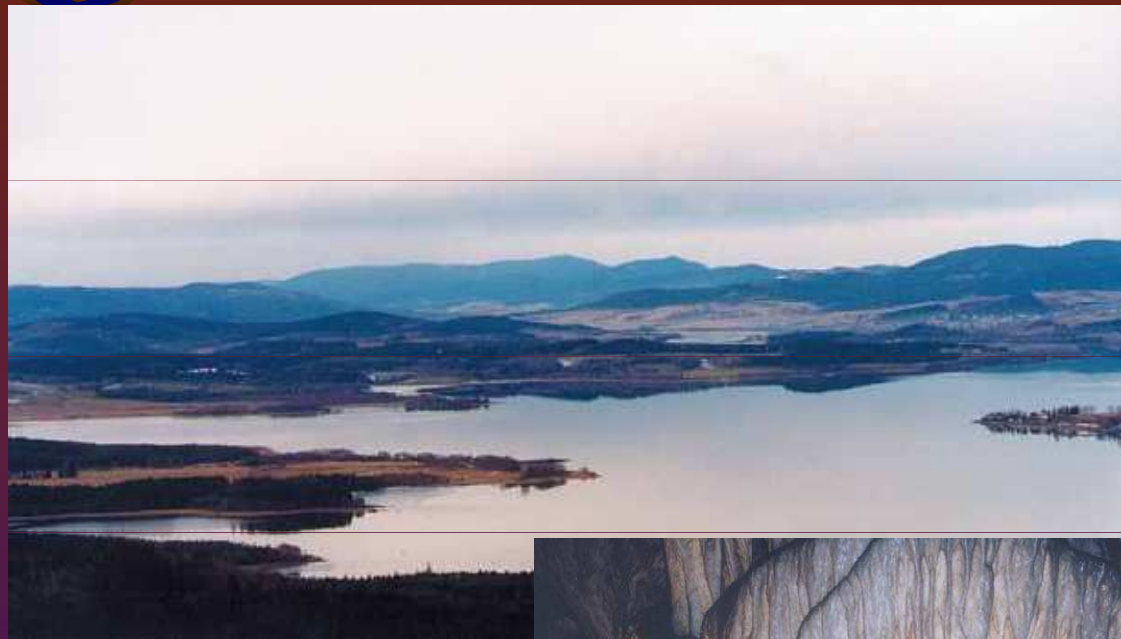
Venkovská krajina

Krajiny dneška

- ❖ **KULTURNÍ KRAJINA KONTROLOVANÁ – vznikla dominantním účinkem člověka v původním přírodním rámci. Člověk zavedl do ní nové procesy, ponechává jim volnost působení, ovšem určuje místo a čas výskytu.**

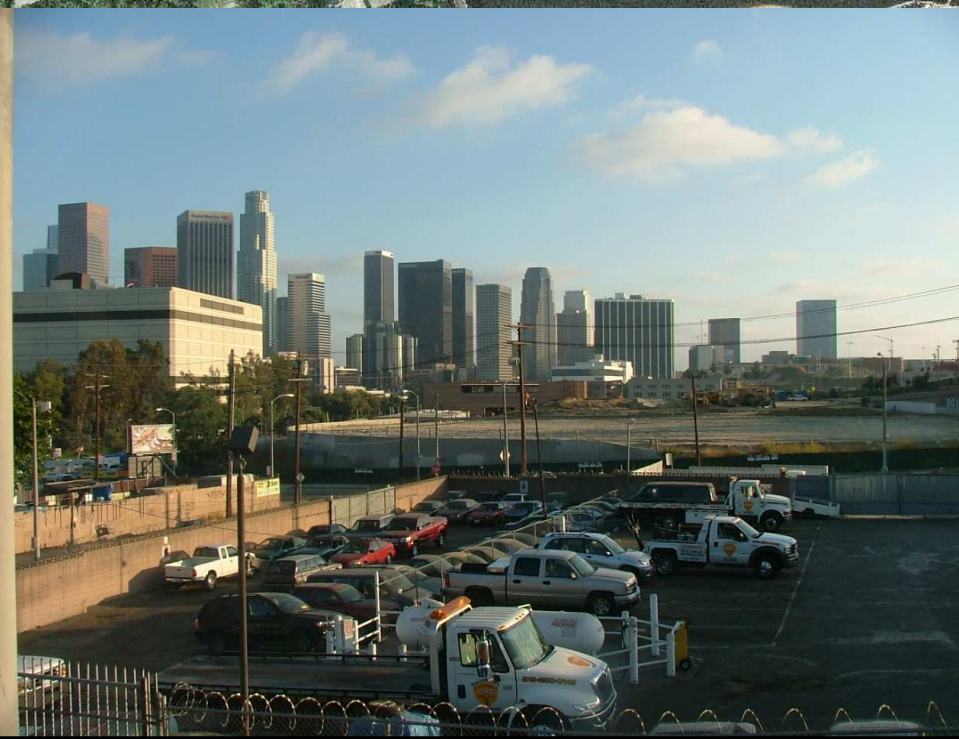
Vodní nádrže, zavlažované plochy, skleníky, uměle osvětlované plochy.

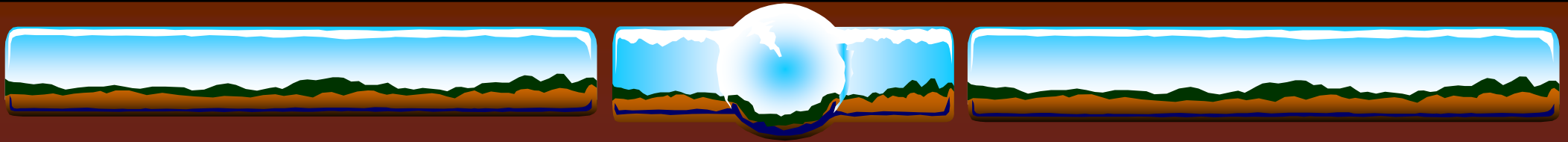

Krajiny dneška

- ❖ **KULTURNÍ KRAJINA
TECHNICKÁ** – přírodní
rámeček krajiny člověk
přetvořil, zavedl do
krajiny nové procesy
sice respektující jevy
přírodní, avšak řízené
plně člověkem.

*Městská, těžební a dopravní
krajina.*

Struktura krajiny

Je dána vzájemným poměrem a uspořádáním stavebních součástí krajiny a charakterem vztahů, resp. vazeb mezi nimi.

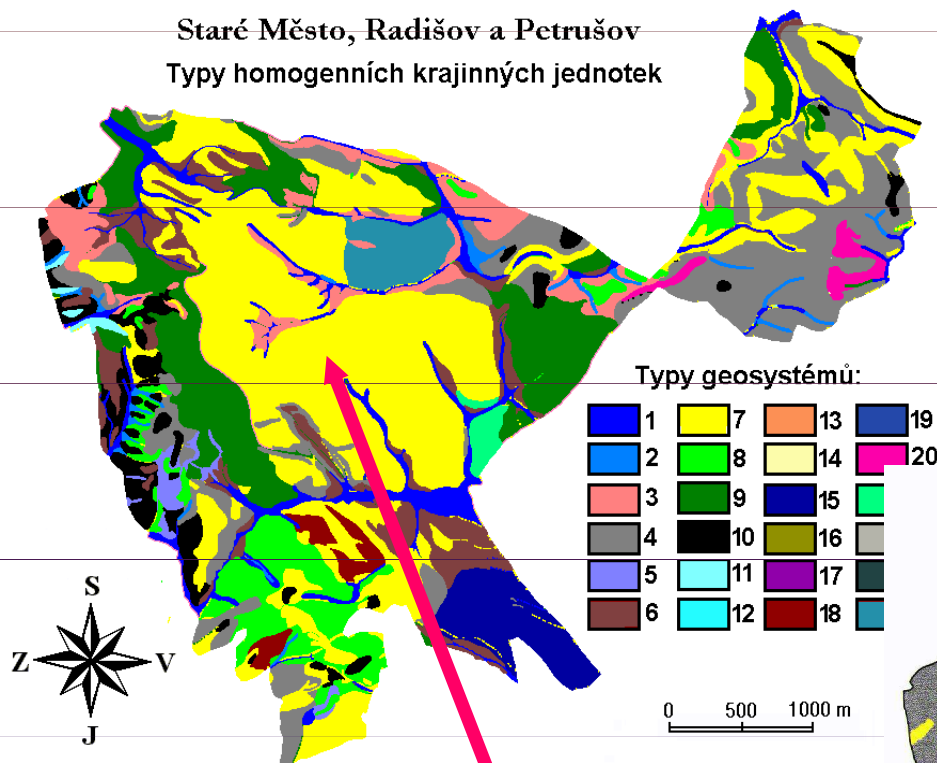
Je základní rozlišovací a definiční vlastností každé krajiny.

Má vždy tři stránky: prostorovou, funkcionální a časovou.

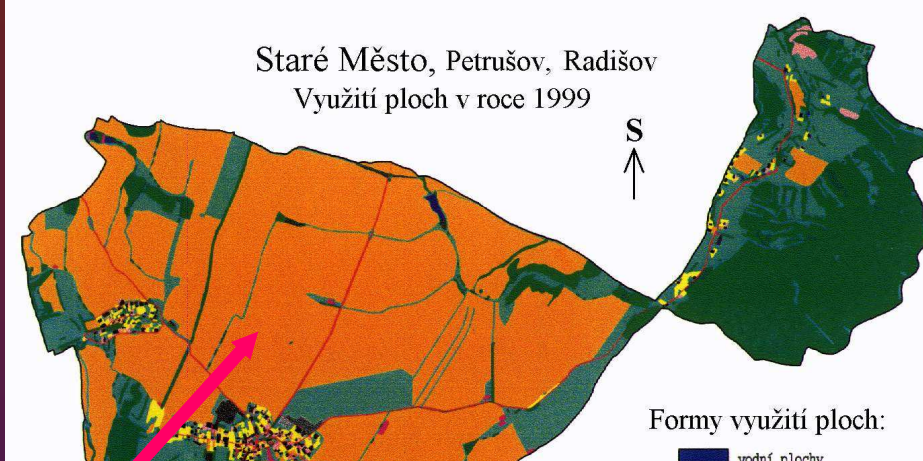
Složitost struktur je rozmanitá jak v přírodní, tak v kulturní krajině.

Struktura současné kulturní krajiny

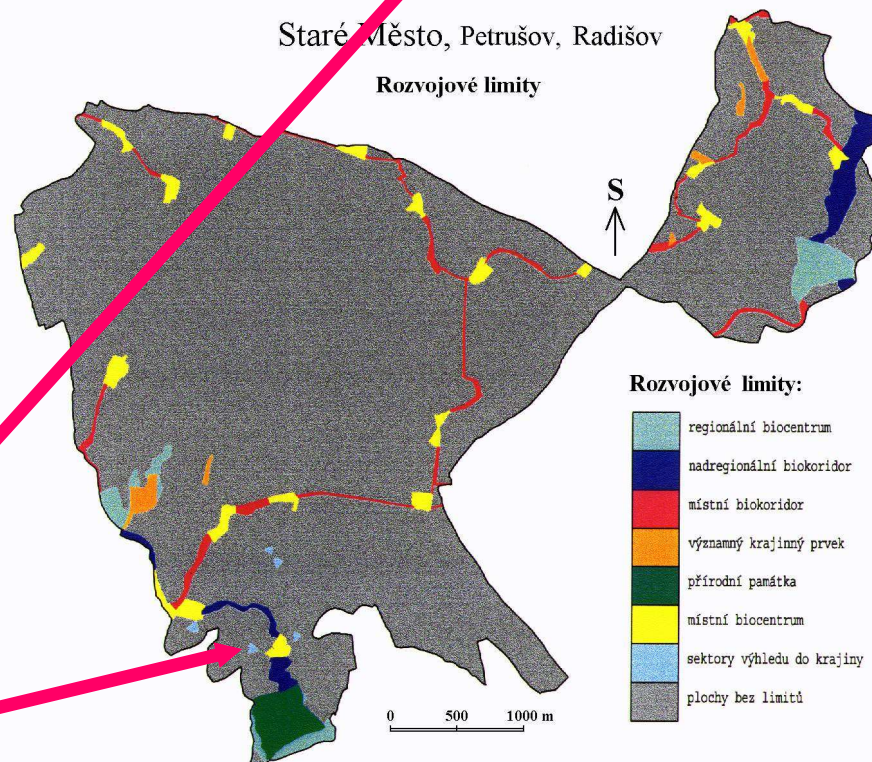
Staré Město, Radišov a Petrušov
Typy homogenních krajinných jednotek

Staré Město, Petrušov, Radišov
Využití ploch v roce 1999

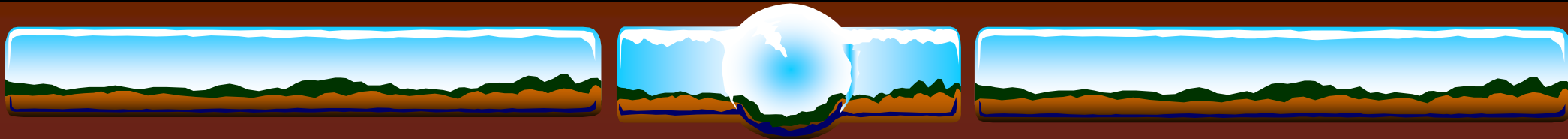

Staré Město, Petrušov, Radišov
Rozvojové limity

Typy struktury:

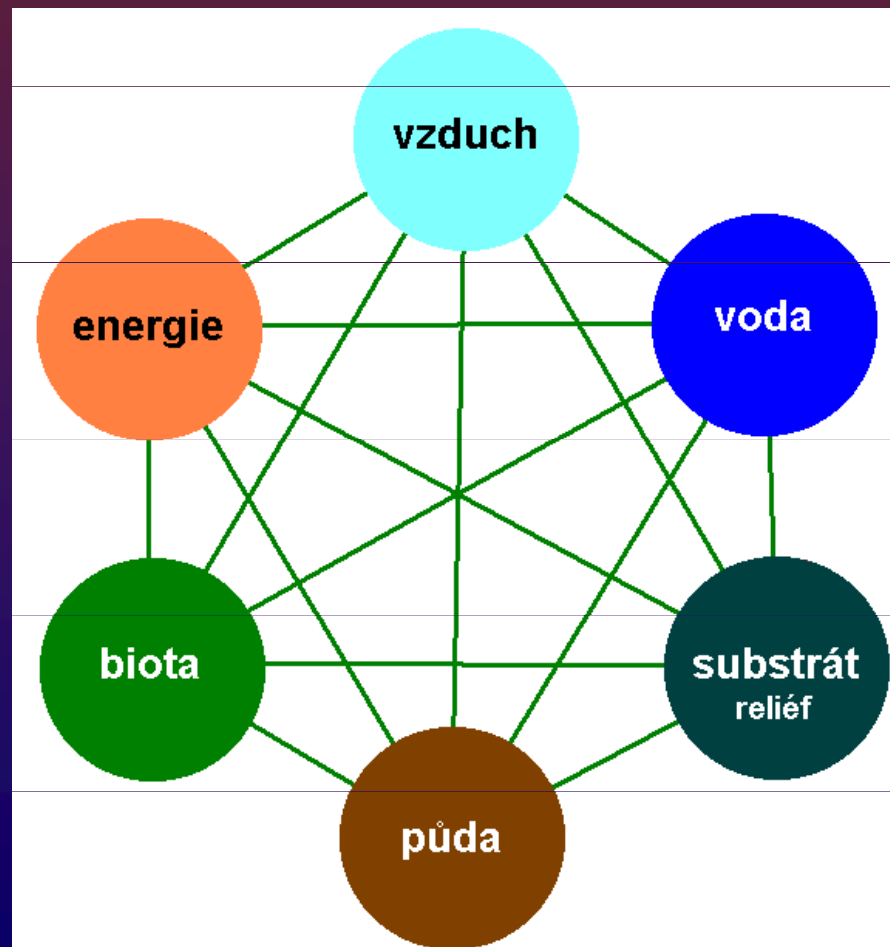
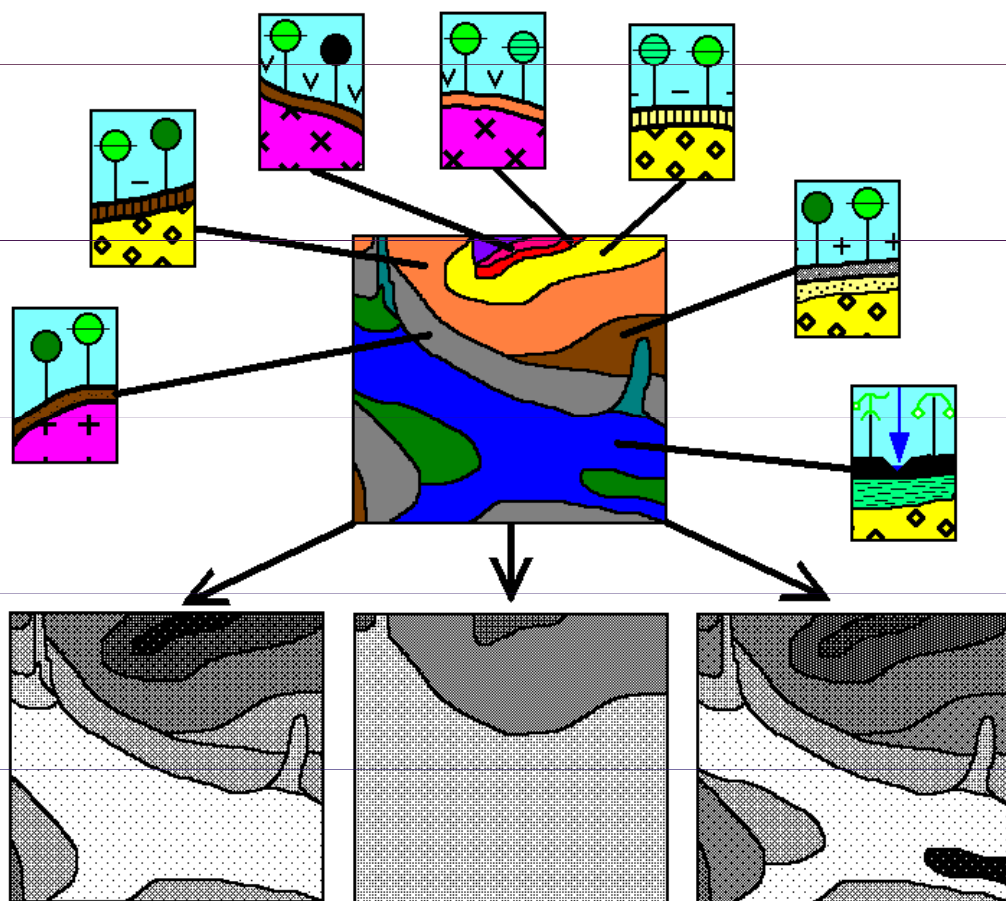
1. Přírodní – primární
2. Hospodářská – sekundární
3. Humánní - terciární

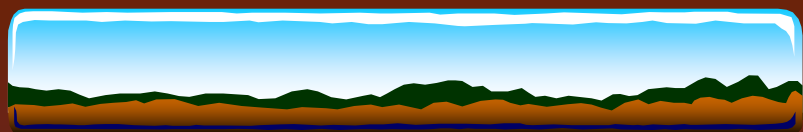
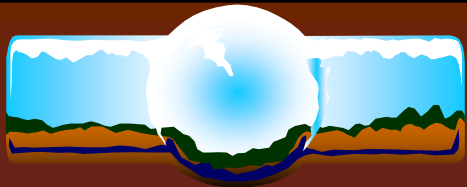
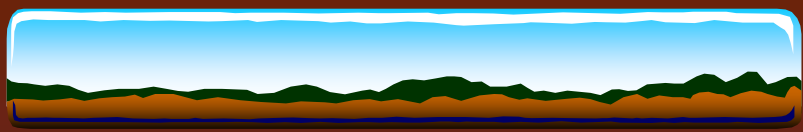

Přírodní struktura krajiny

Aspekty: **Prostorový**

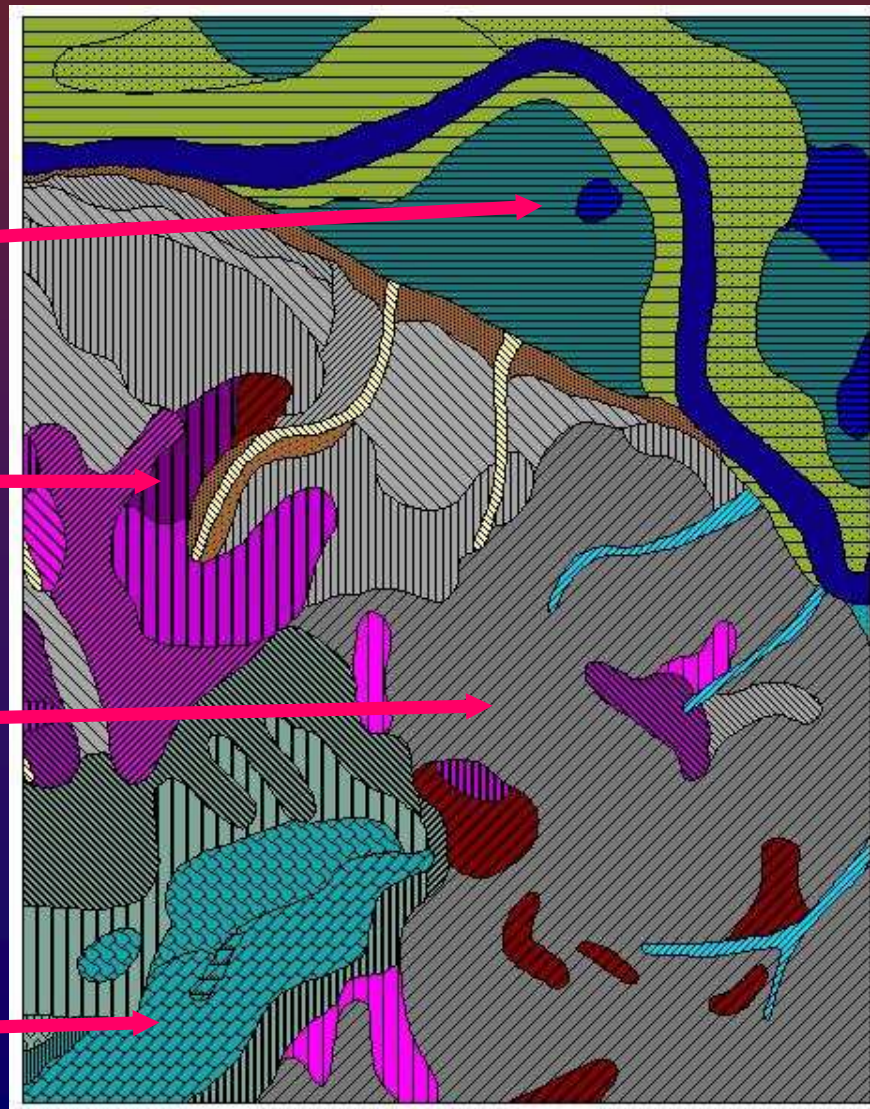
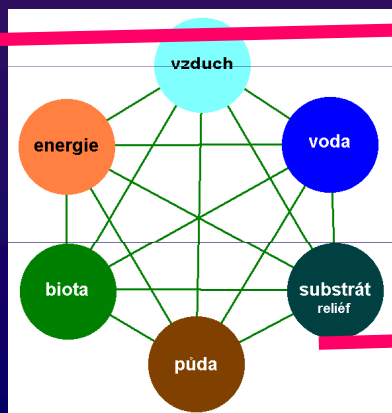
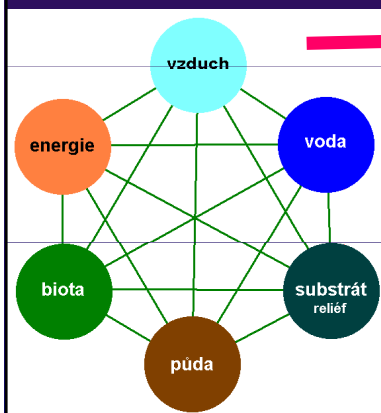
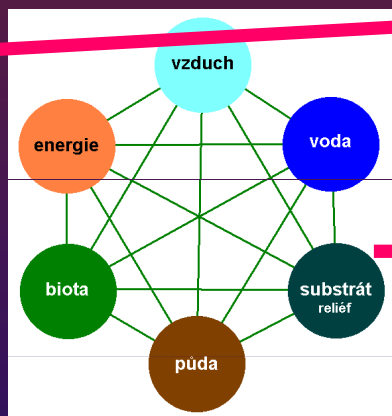
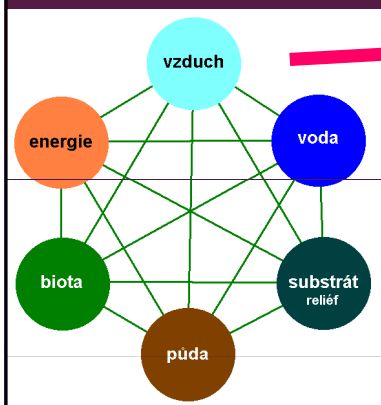
Komponentní stavba = vertikální struktura

Přírodní struktura krajiny

Aspekty: Prostorový
Územní stavba =
horizontální struktura

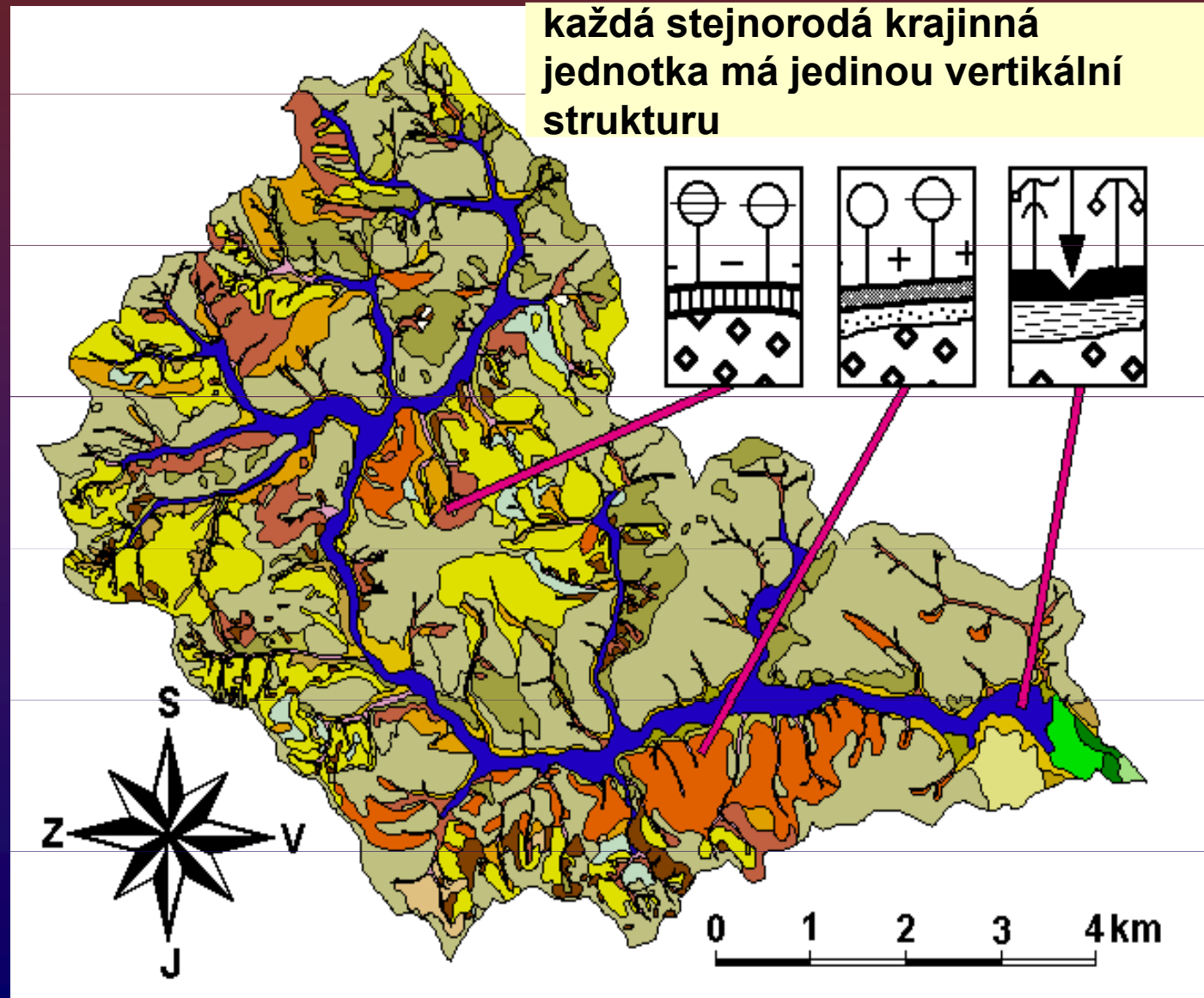
Přírodní struktura krajiny

Aspekty:

Prostorový

Územní stavba =
horizontální
struktura

každá stejnorodá krajinná
jednotka má jedinou vertikální
strukturu

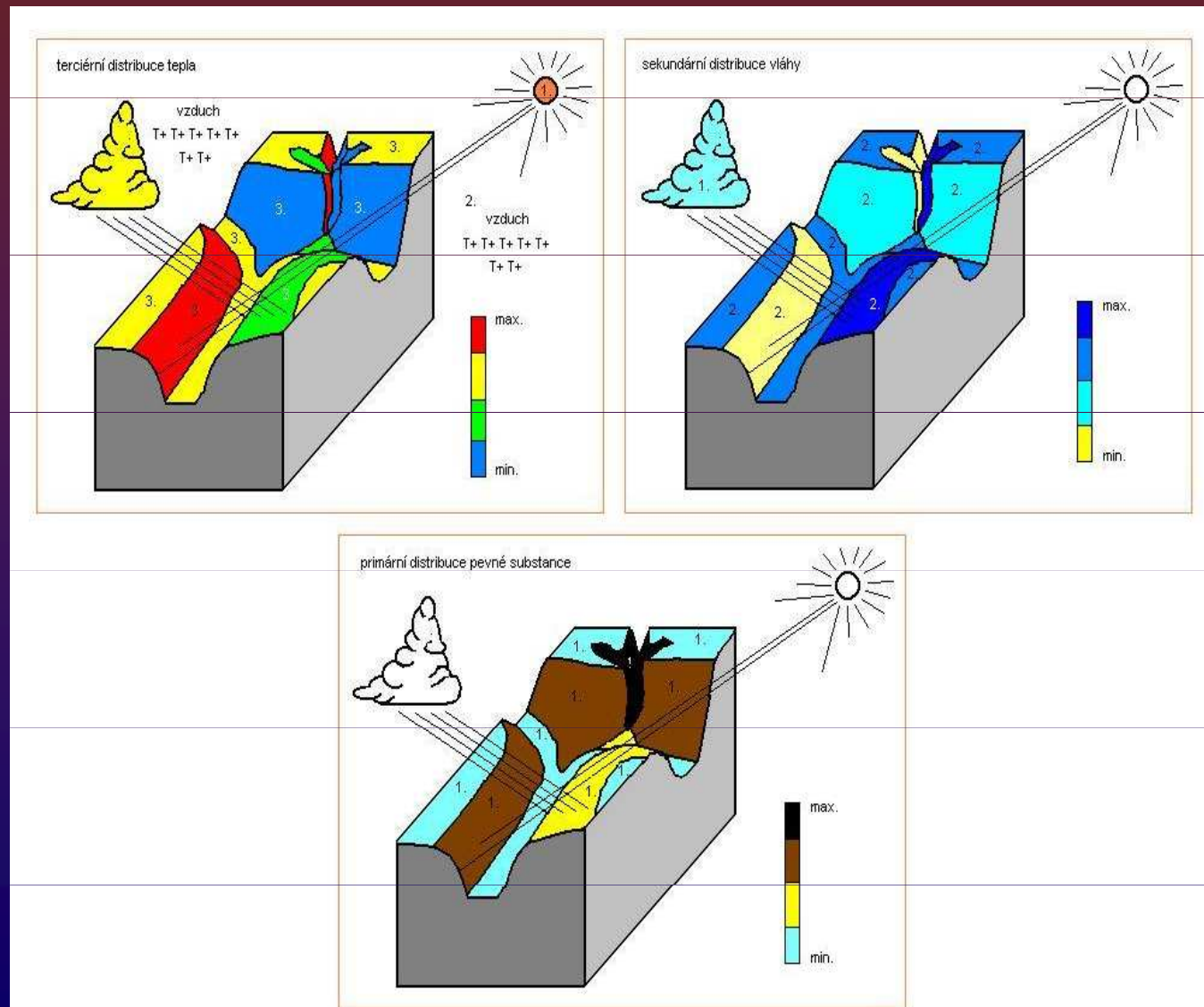

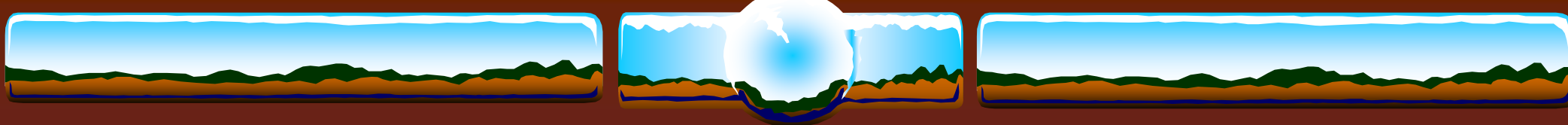

Přírodní struktura krajiny

Aspekty:
Funkcionální
Bloková stavba =
rozdělení rolí

Každá krajinná
jednotka plní určitou
rolí v krajinném
systému svého okolí.

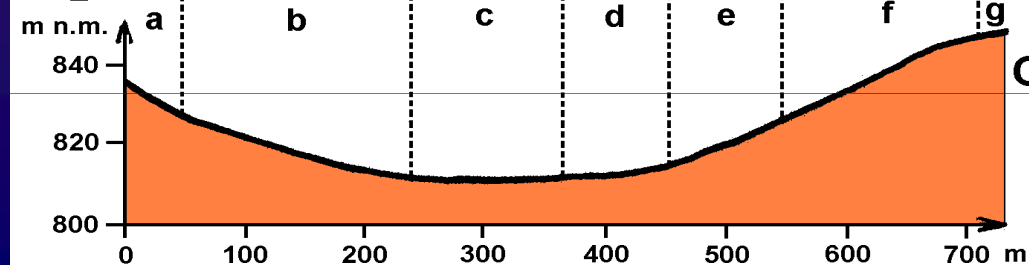
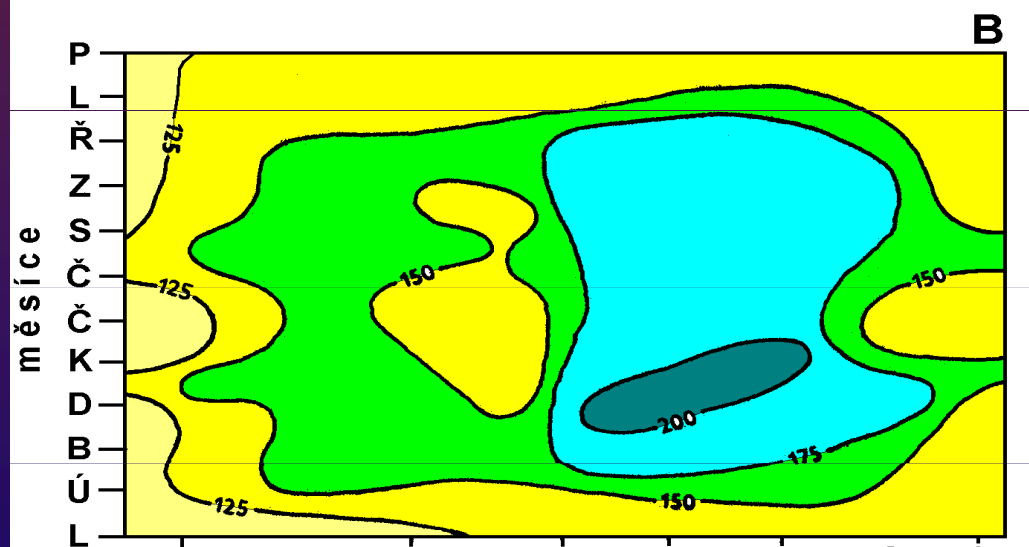
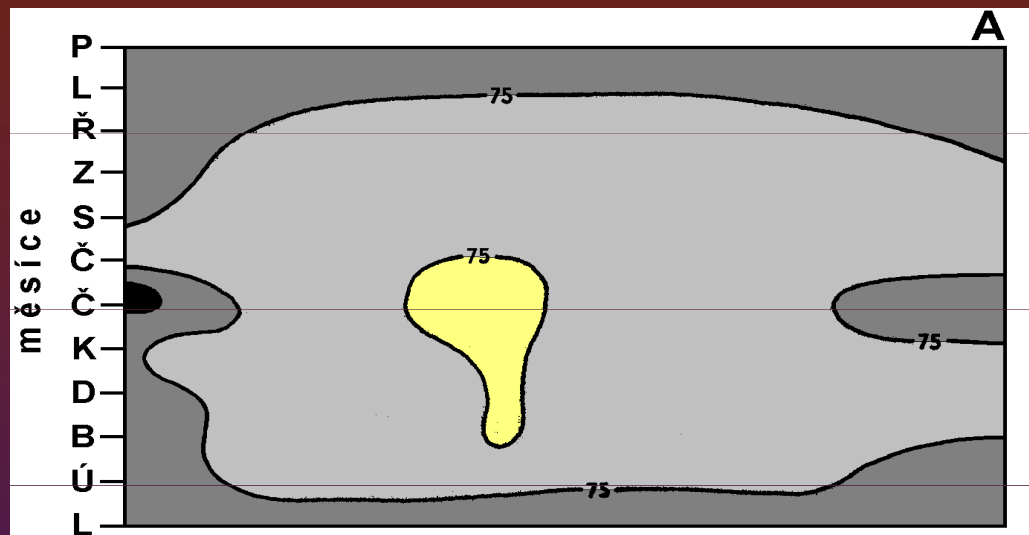

Přírodní struktura krajiny

Aspekty: Časový
 Posloupnost stavů =
 sebezáchova krajiny a
 současně směřování k
 neodvratné změně.

*Roční období, povětrnostní
 singularity, části dnes*

Ekonomická struktura krajiny

Aspekty: **Prostorový**

Mozaika využití ploch = land use

Aspekt

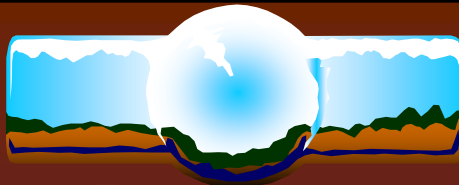
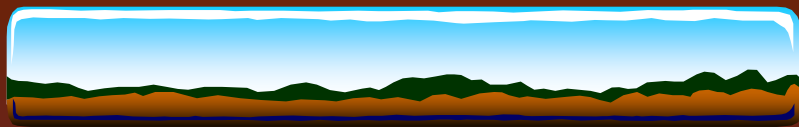
funkcionální:

Role plochy v
hospodářství

Aspekt
časový:

Sezónní
aktivity
člověka

Humánní struktura krajiny

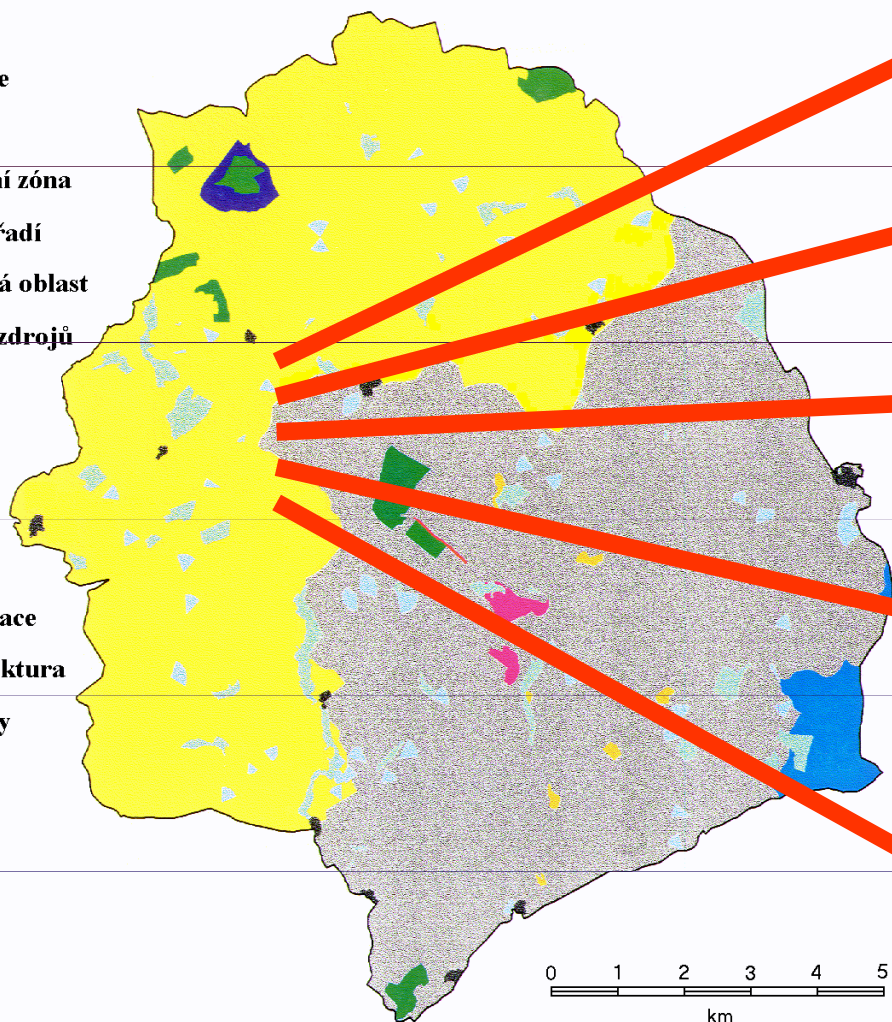
Aspekty: **Prostorový**

**Prostorové rozmístění zájmů a omezení =
sociální a rozvojové limity**

Rozvojové limity:

- přírodní rezervace
- přírodní výtvar
- ochranná přírodní zóna
- chráněná stromořadí
- chráněná krajinná oblast
- ochrana vodních zdrojů
- biocentra

- památková rezervace
- venkovská architektura
- výhledy do krajiny
- plochy bez limitů

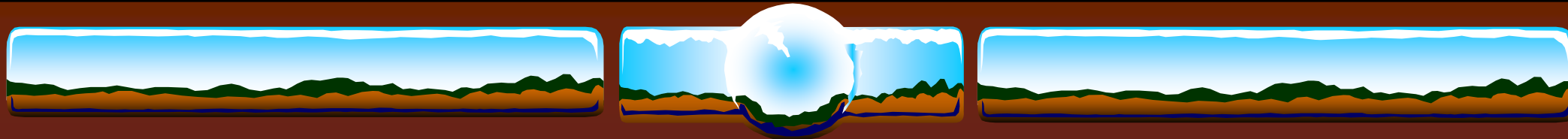
*zájmy státu (příroda,
infrastruktura)*

*regionální a obecní
zájmy (voda)*

*technická a
technologická
omezení*

*investiční zájmy a
limity, stavební
uzávěry*

*individuální
zájmy*

Pojem „krajinná sféra Země“

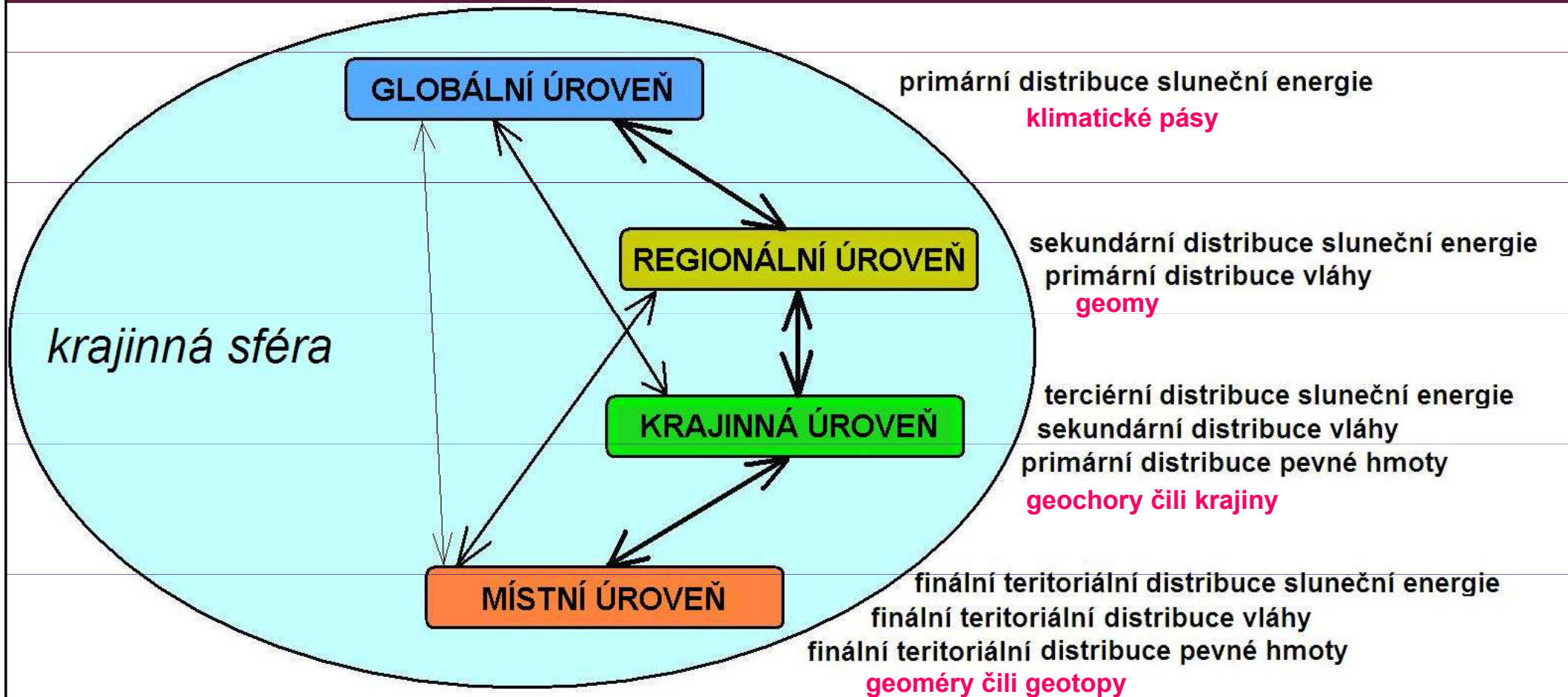
Krajinná sféra Země – systém vzájemného pronikání a spolupůsobení troposféry, hydrosféry, litosféry, pedosféry a biosféry. Jejich relativní jednota je zabezpečována krajínotvornými procesy, založenými na koloběhu, látek, energie a informace. Okolím krajinné sféry je zemské nitro od zemského pláště k jádru, a od stratosféry do kosmického prostoru.

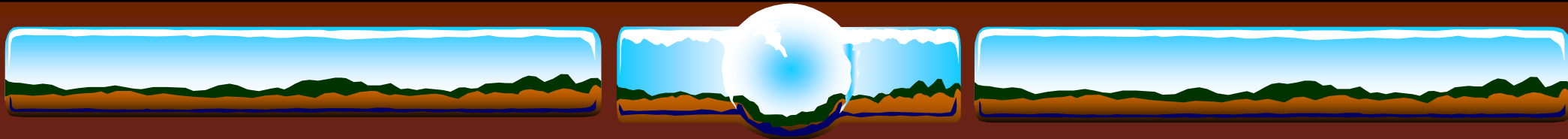
Zde probíhá vznik a vývoj krajin.

Hlavní vlastnosti krajinné sféry Země

1. Energetická a vláhově energetická bilance

2. Jednota spojitosti a nespojitosti

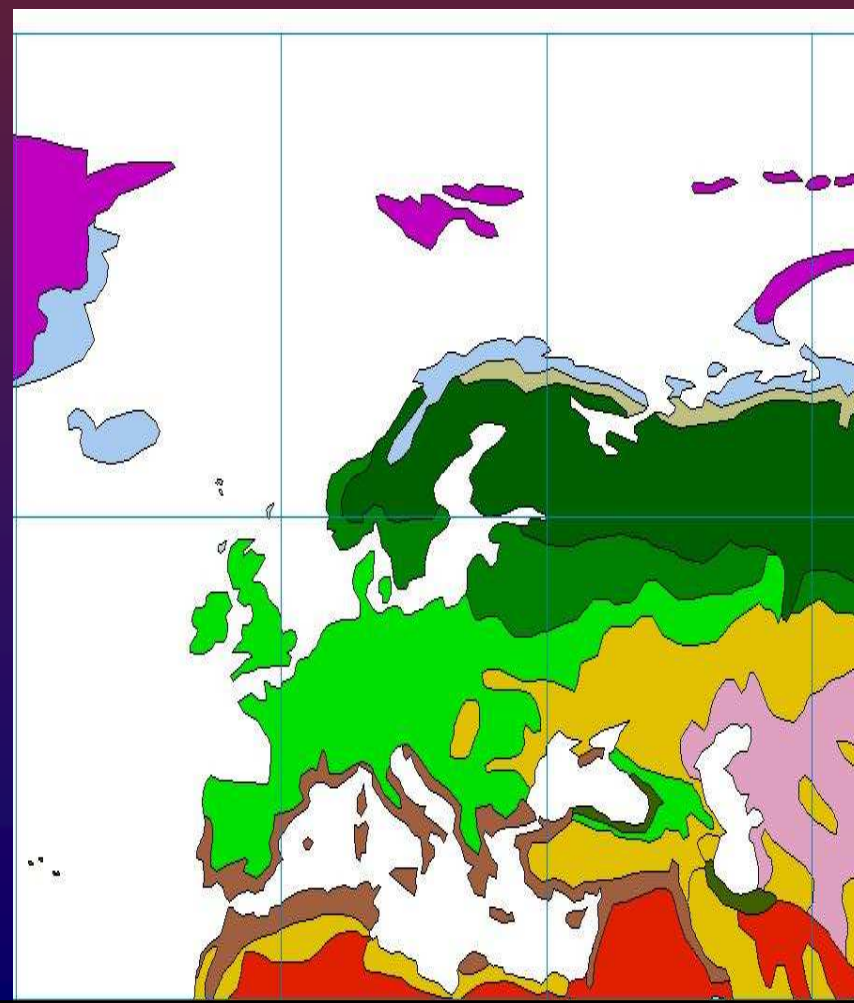
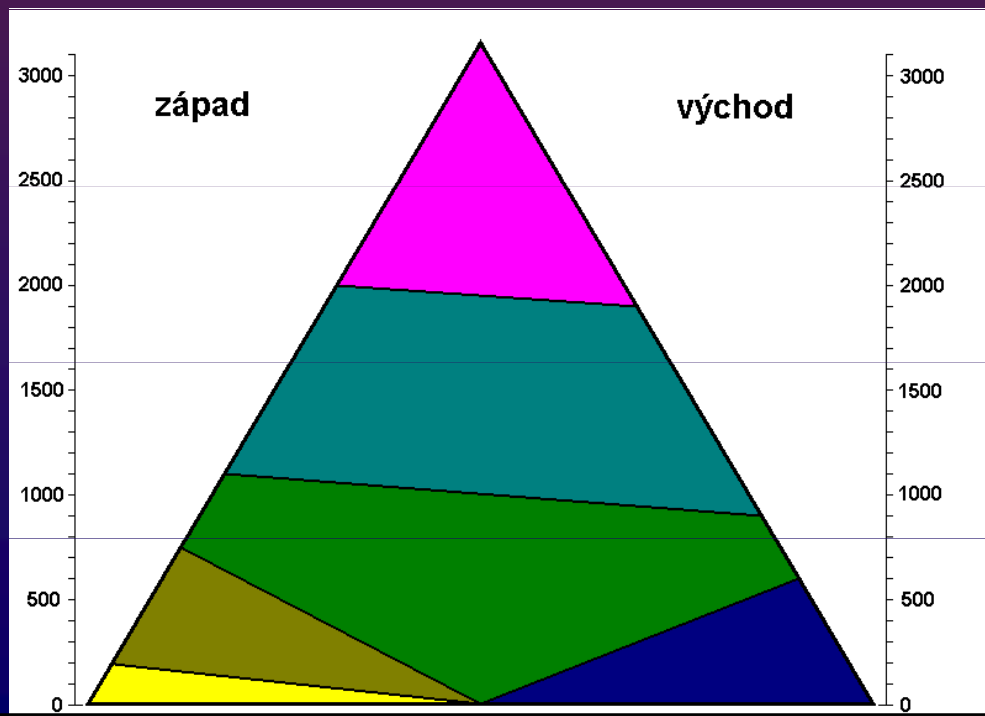

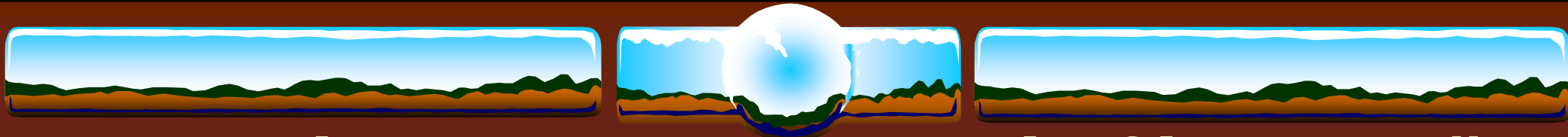
Hlavní vlastnosti krajinné sféry Země

Rozdíly energetické a vláhově energetické bilance nacházejí svůj odraz v horizontální pásmitosti a vertikální stupňovitosti.

Horizontální geomy Evropy

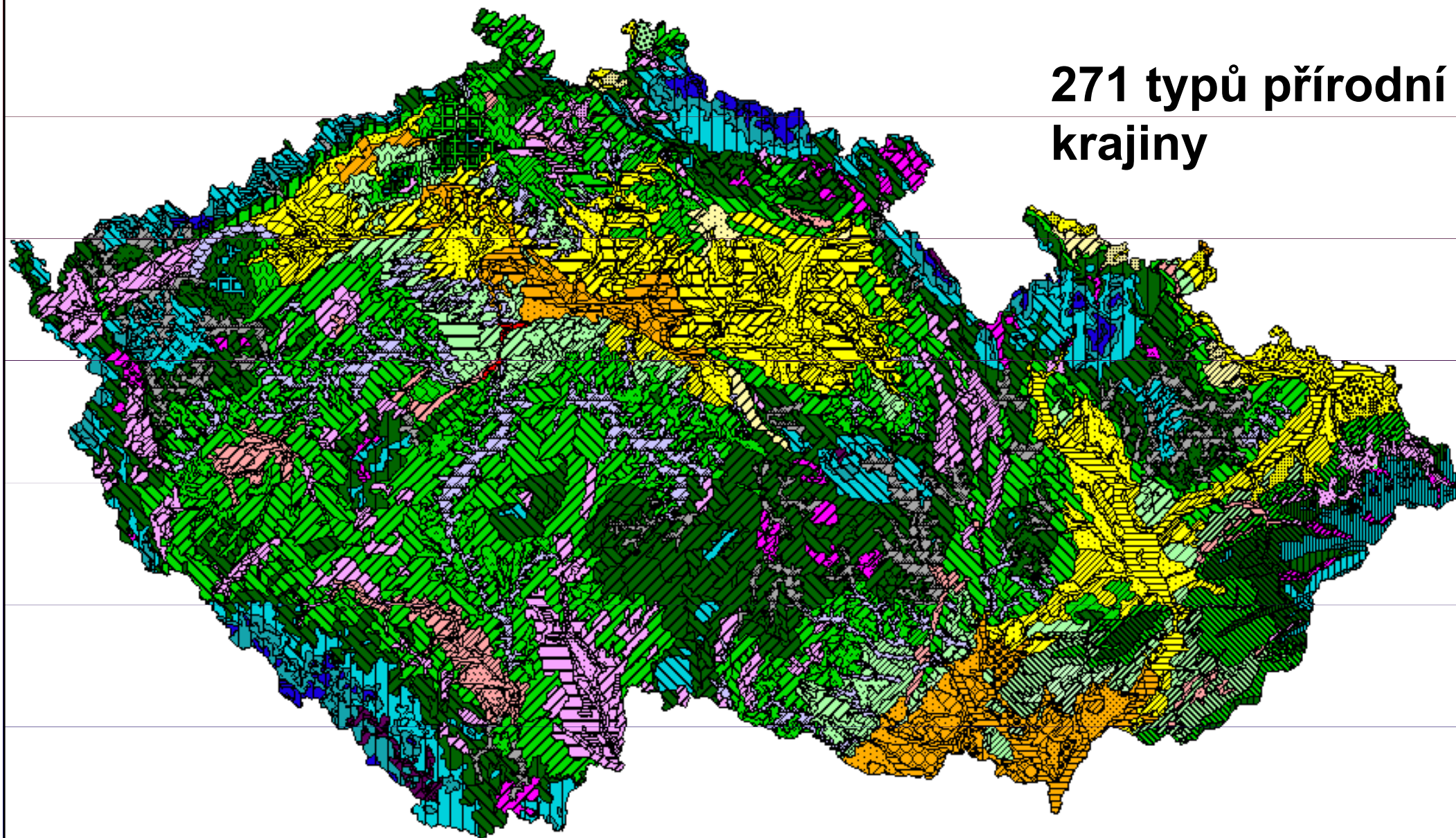
Vertikální geomy ostrova Réunion

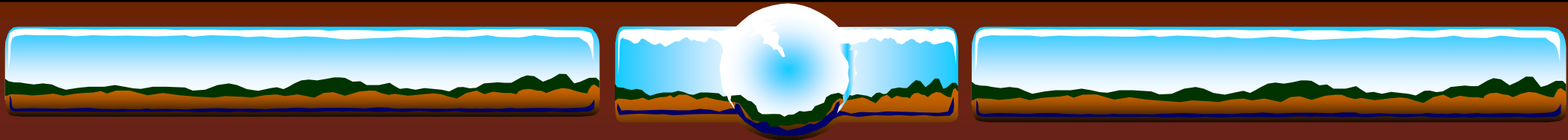

Hlavní vlastnosti krajinné sféry Země

Přírodní krajiny České republiky 1:500 000

Hlavní vlastnosti krajinné sféry Země

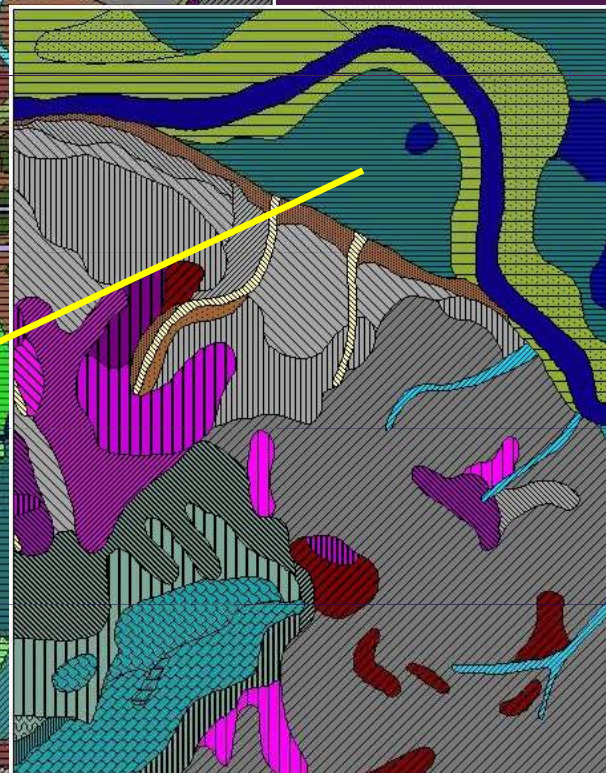
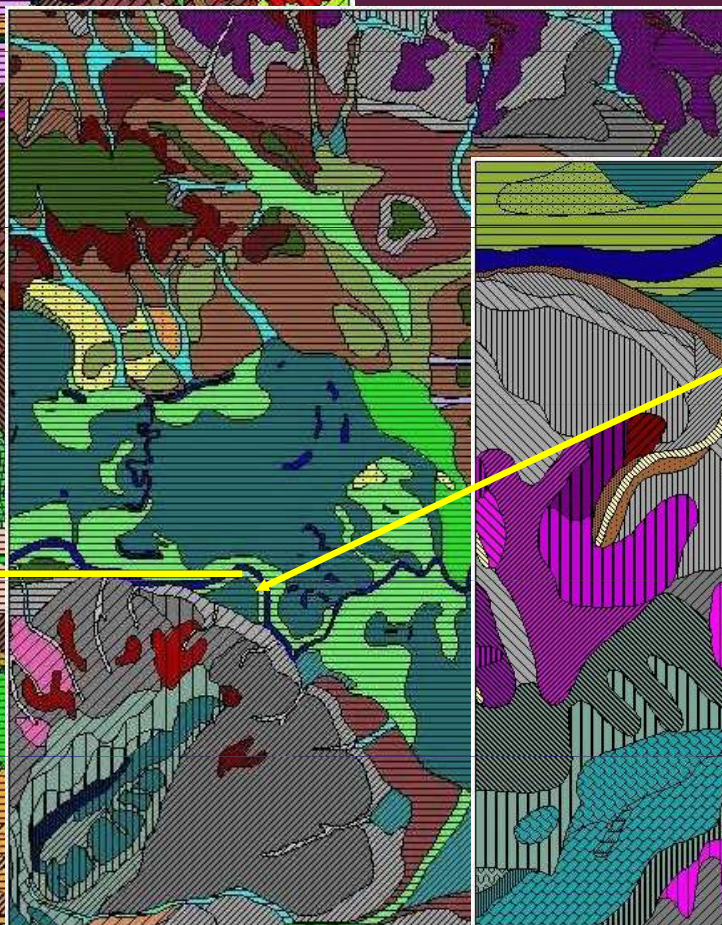
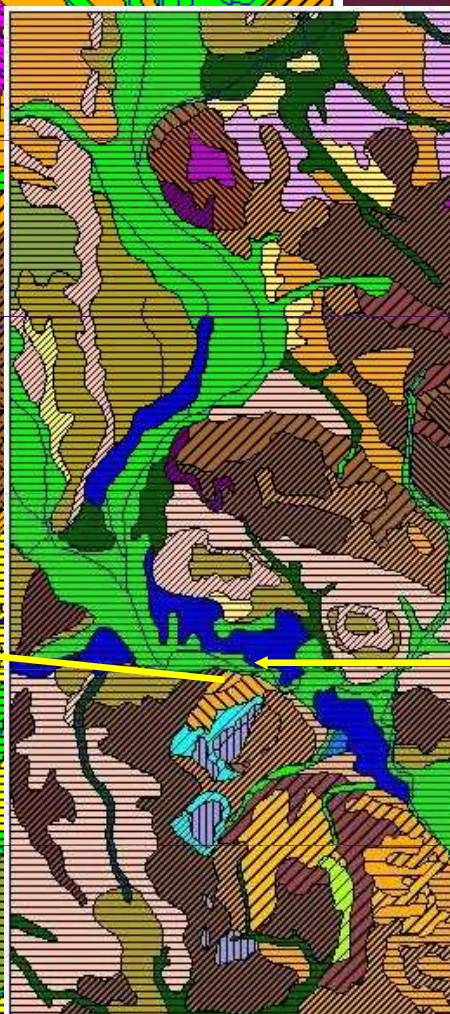
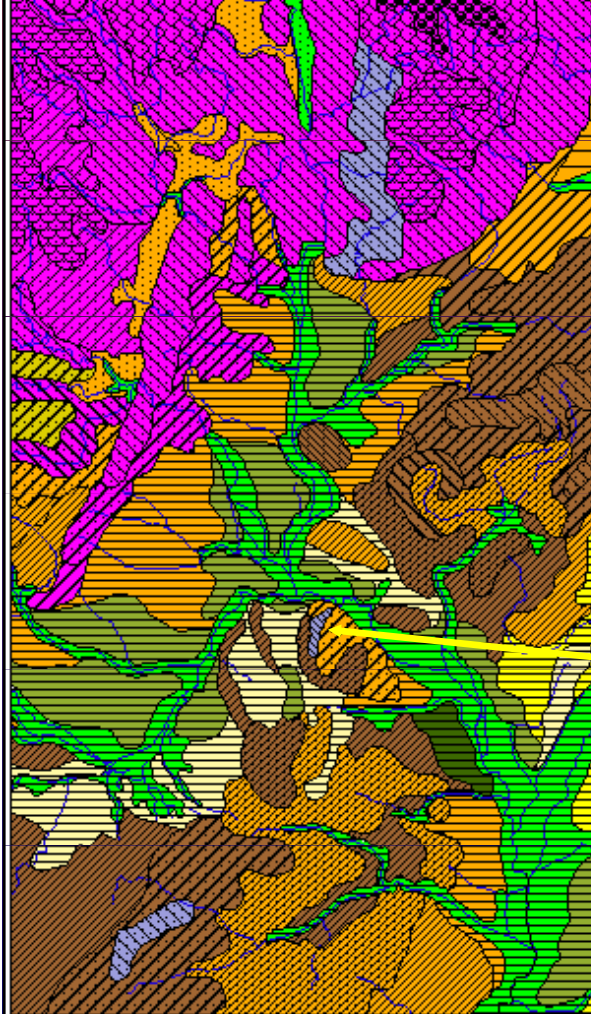
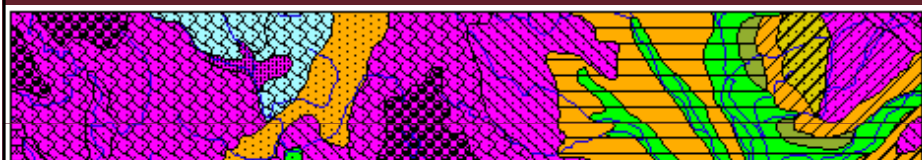
1:750 000

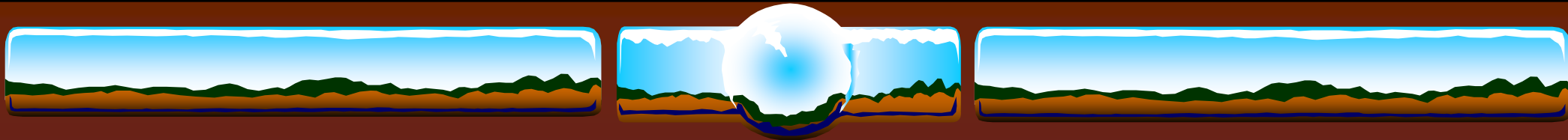
Přírodní krajiny Jižní Moravy

1:200 000

1:50 000

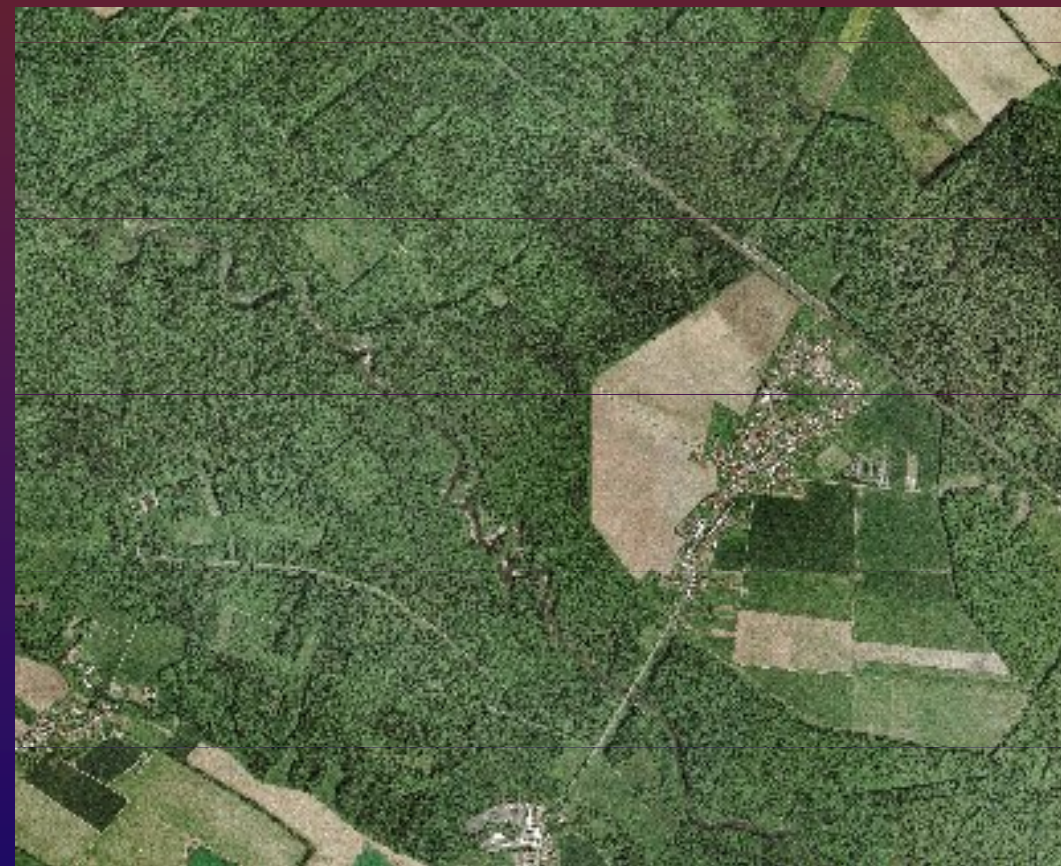
1:10 000

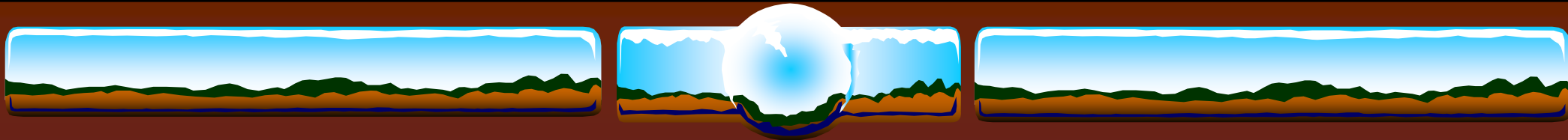

Krajiny České republiky

Šumava - Špičák

Litovelské Pomoraví

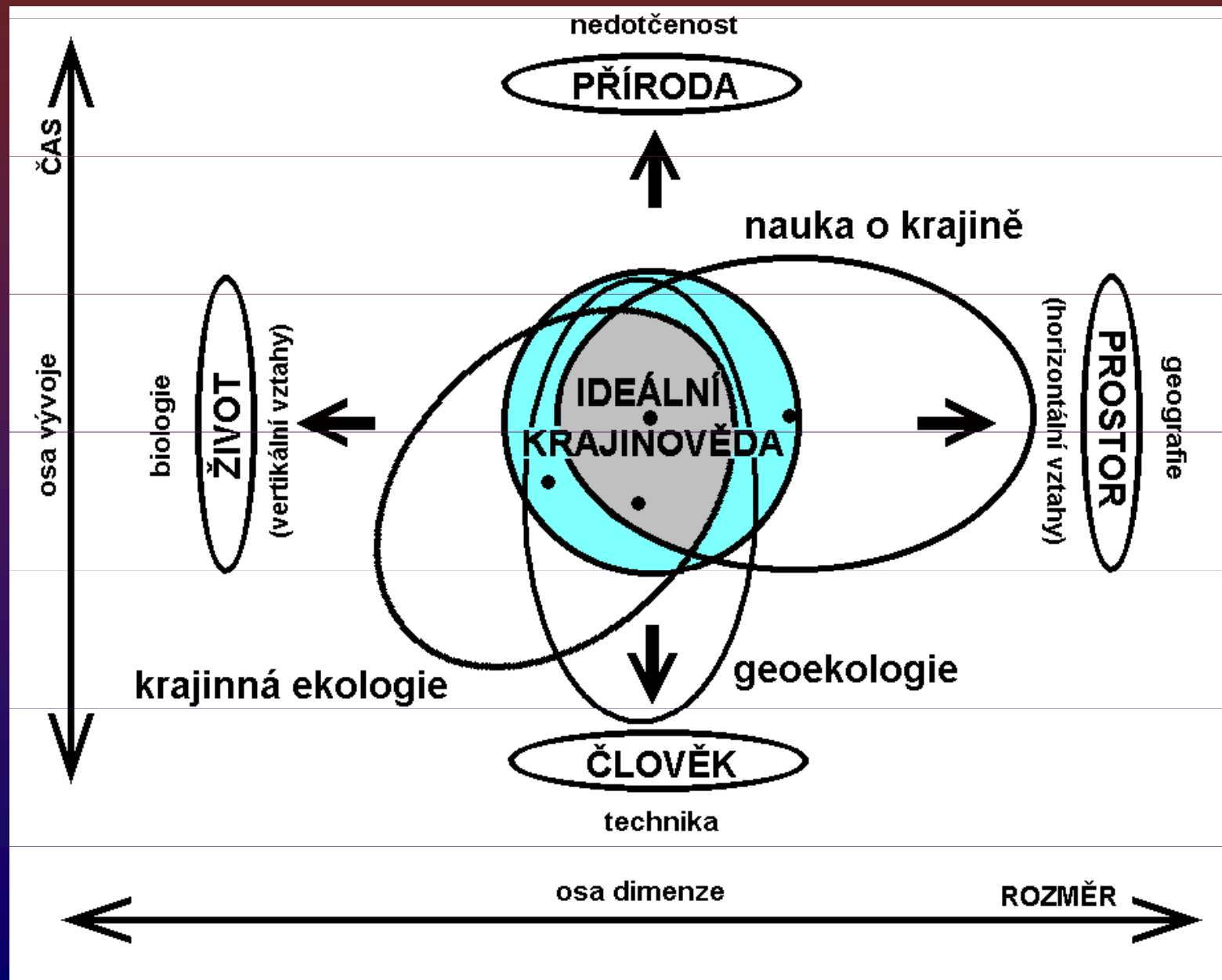
Krajiny České republiky

Vranovská přehrada

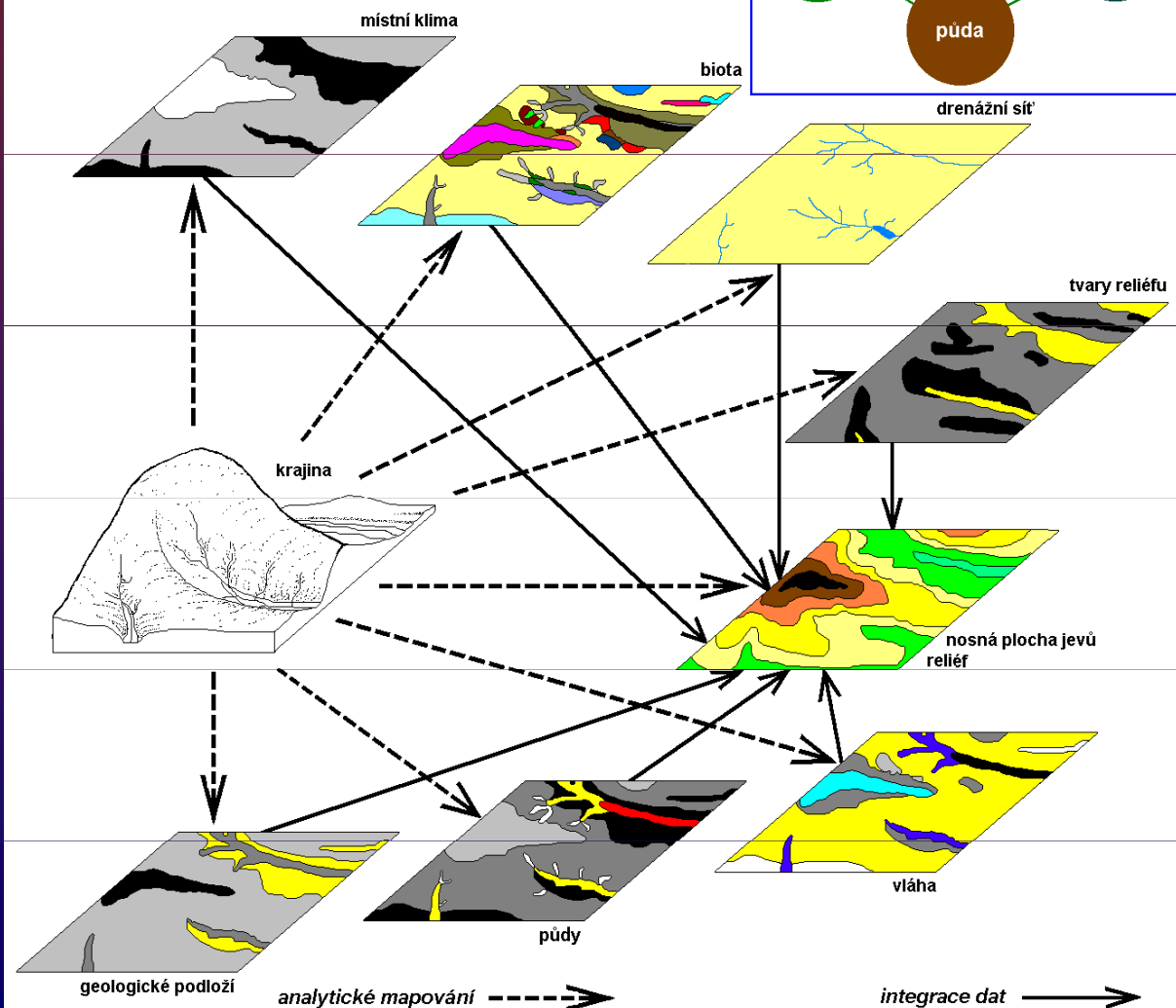
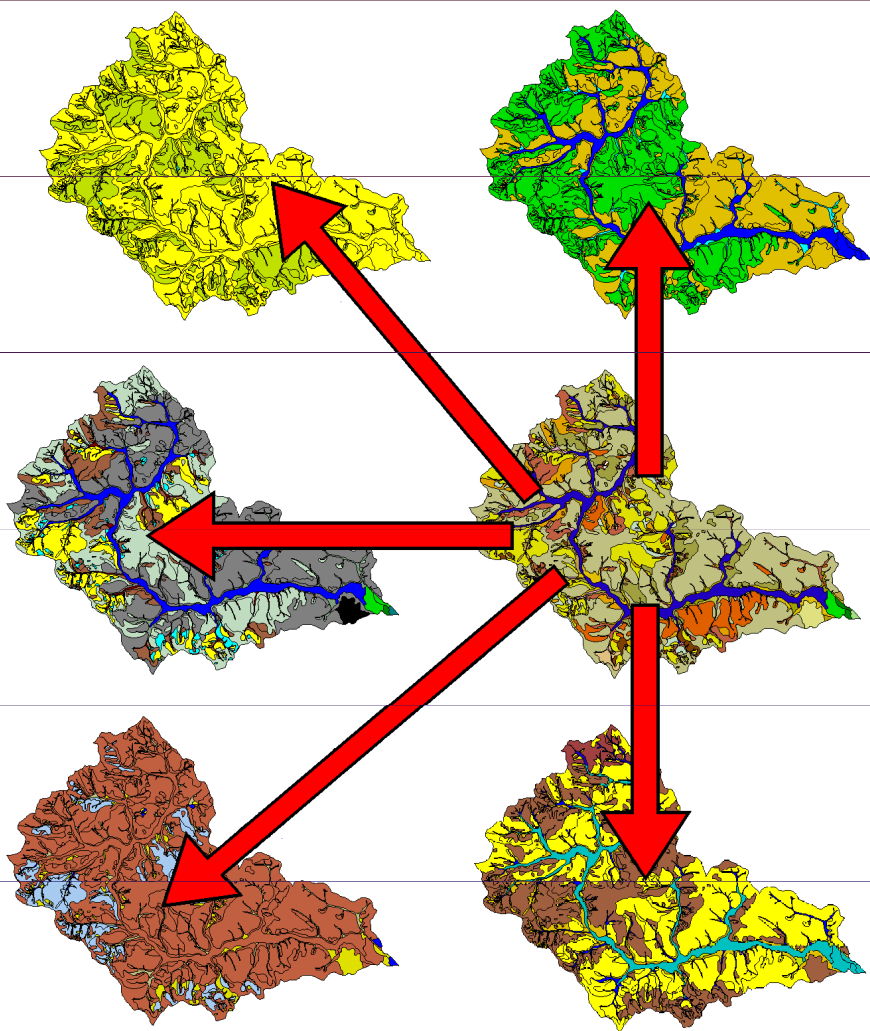
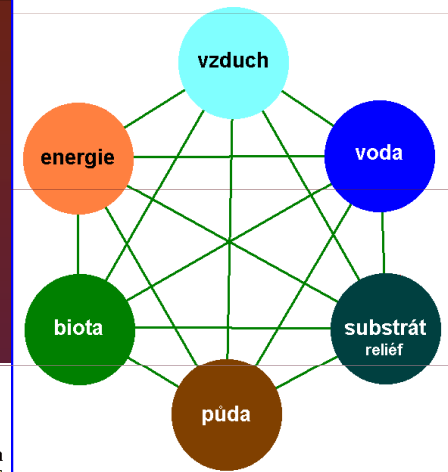

Třeboňské rybníky

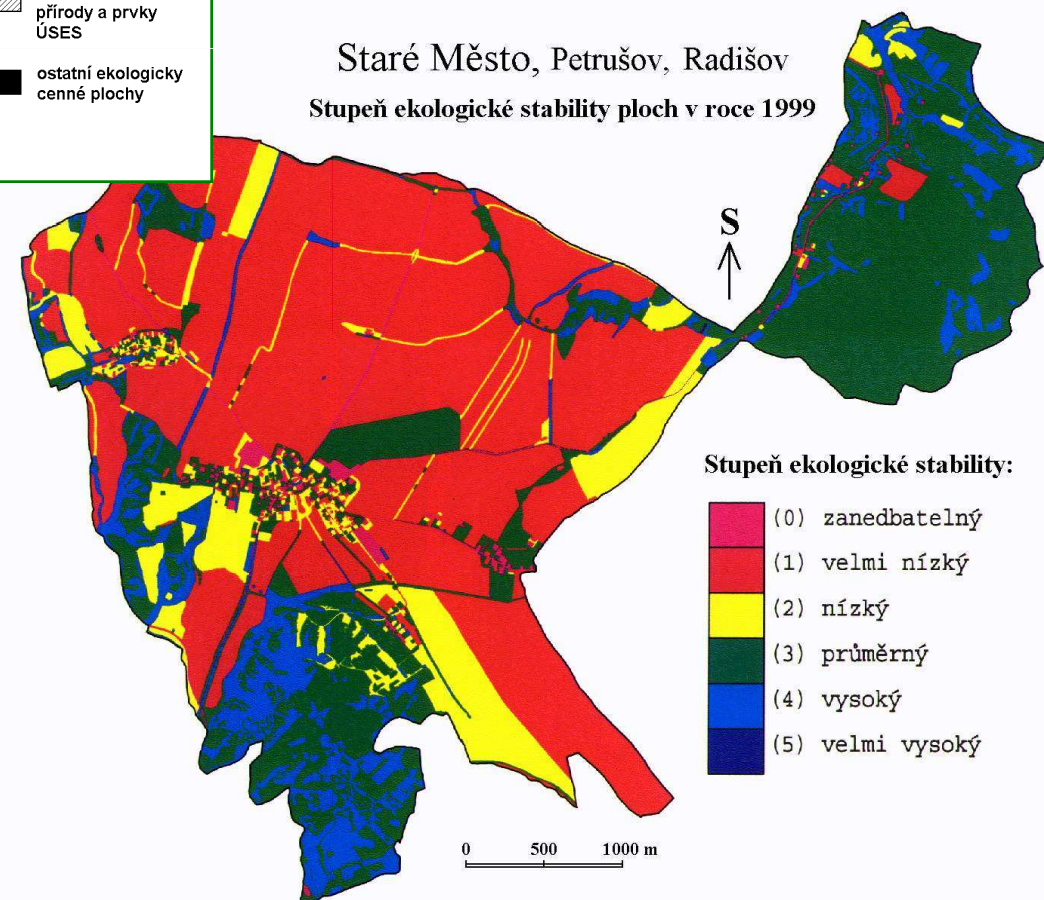
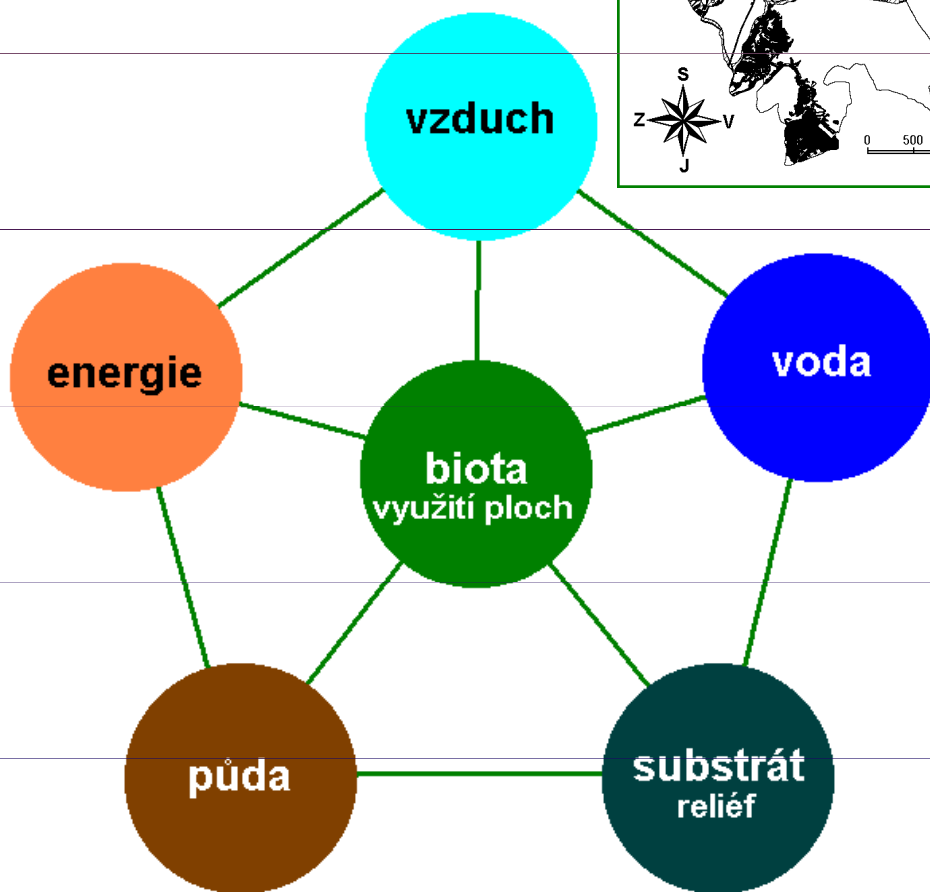
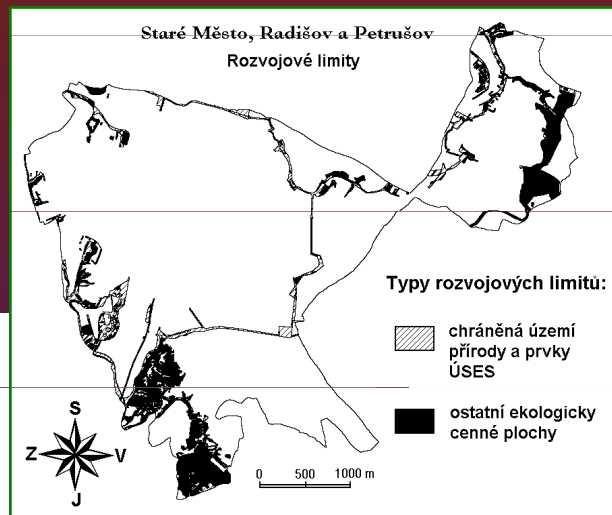
Vědy studující krajinu

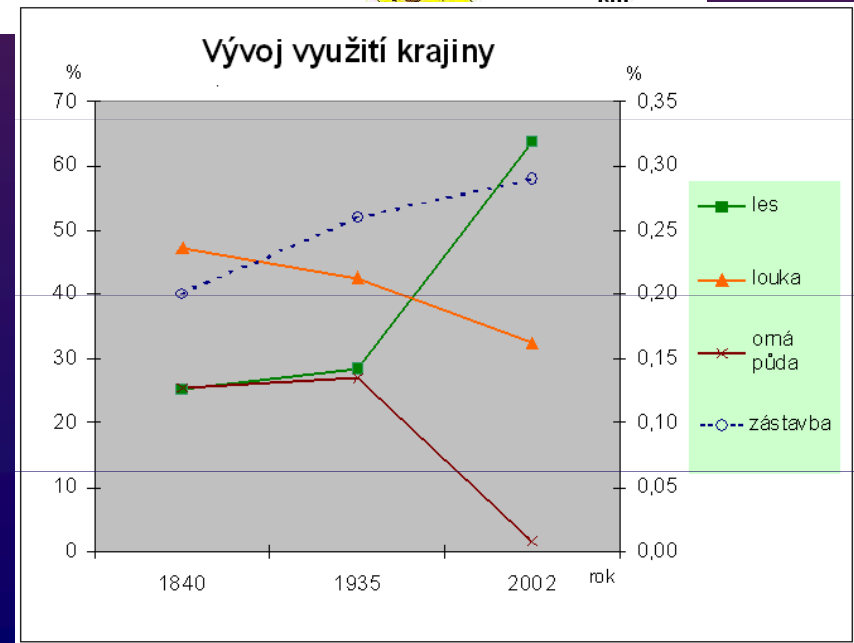
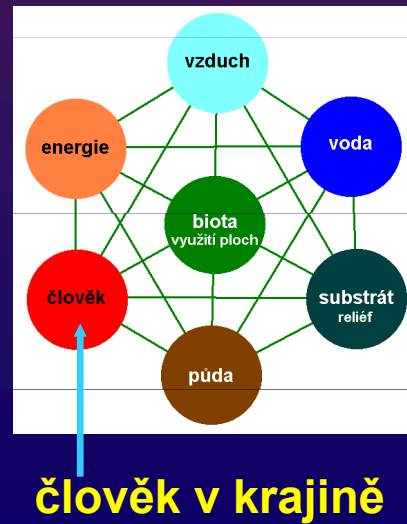
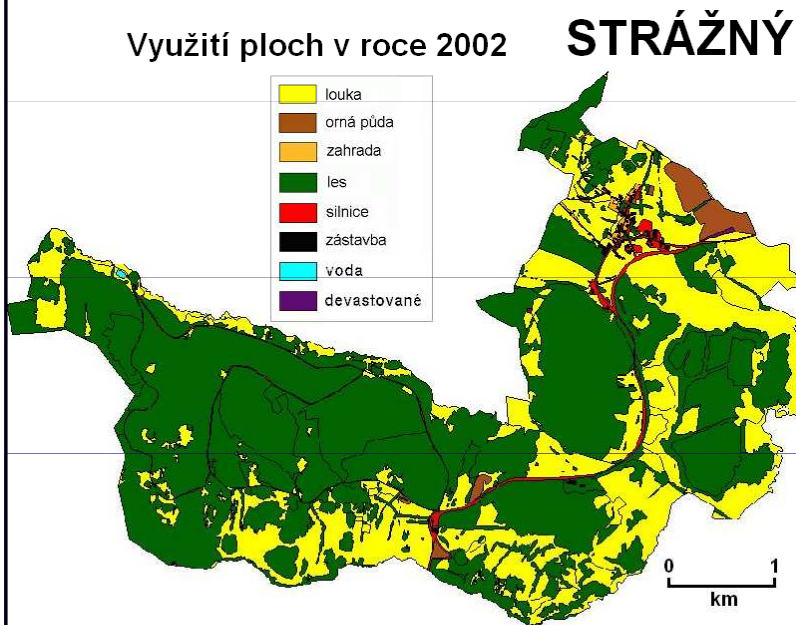
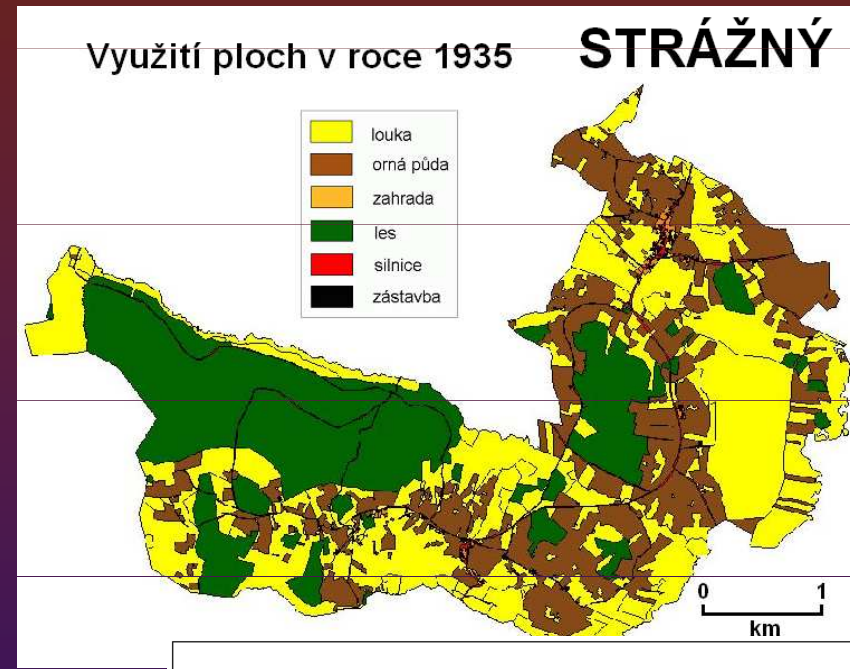
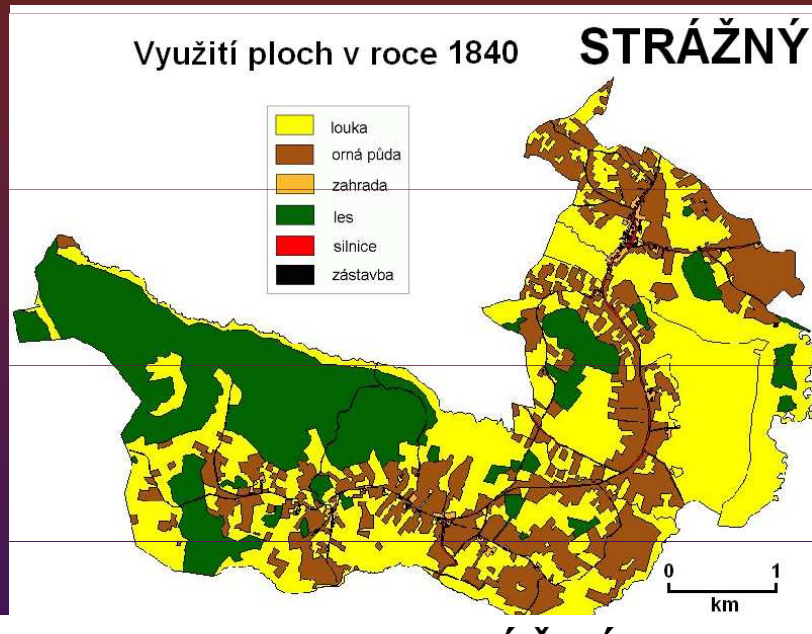
Krajina v geografii

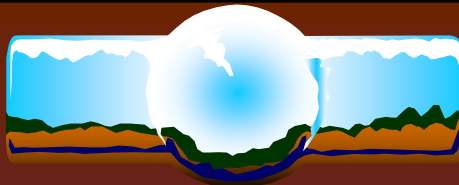

Krajina v krajininné ekologii

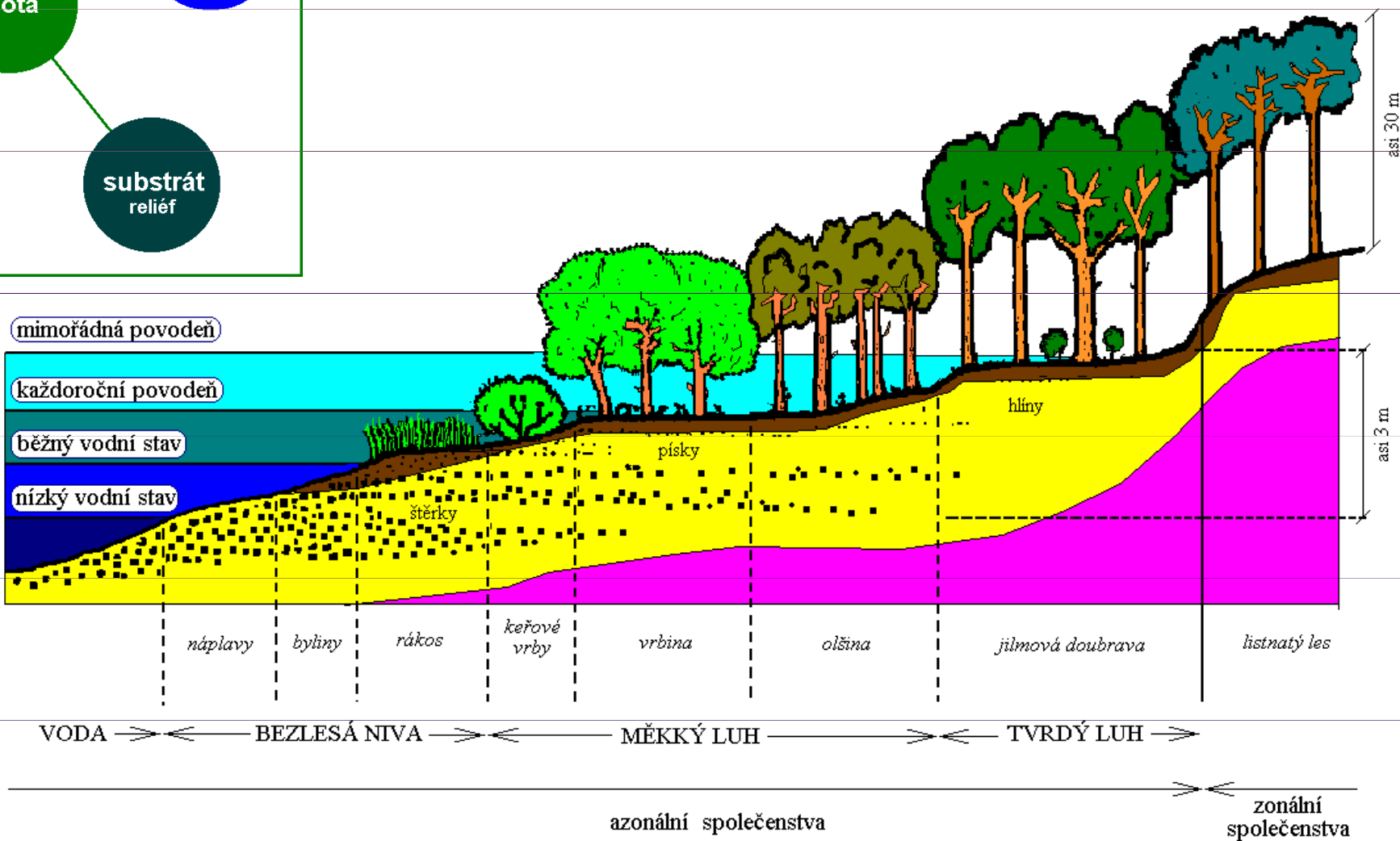
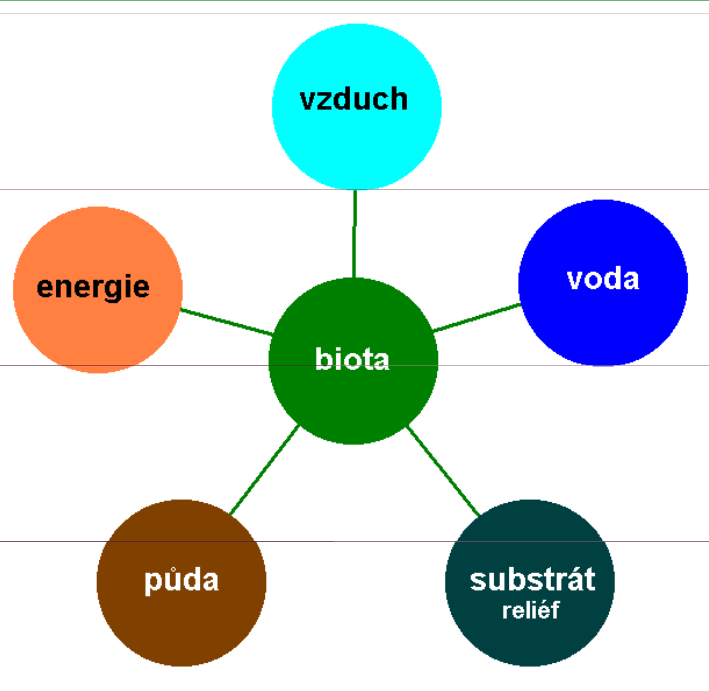

Krajina v geoeekologii

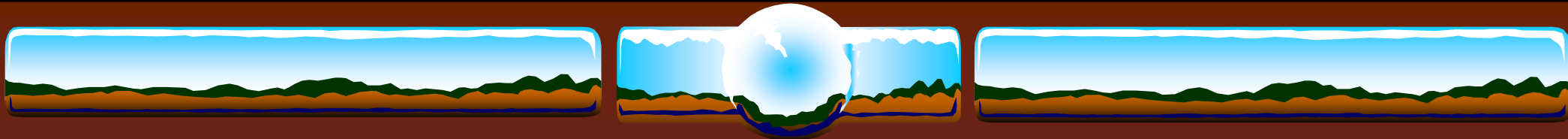

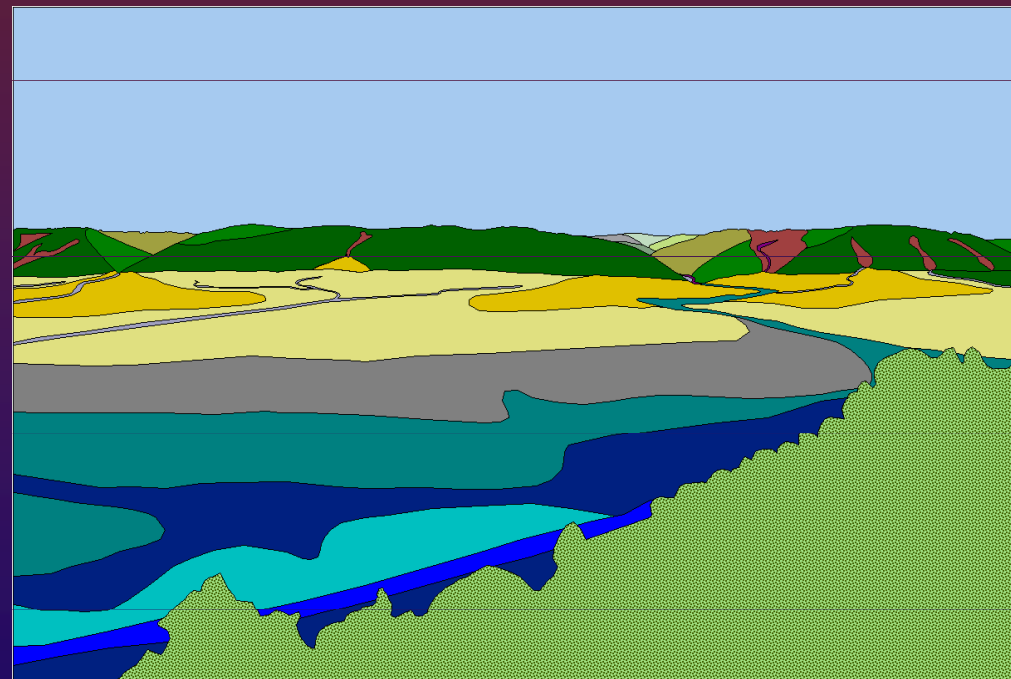
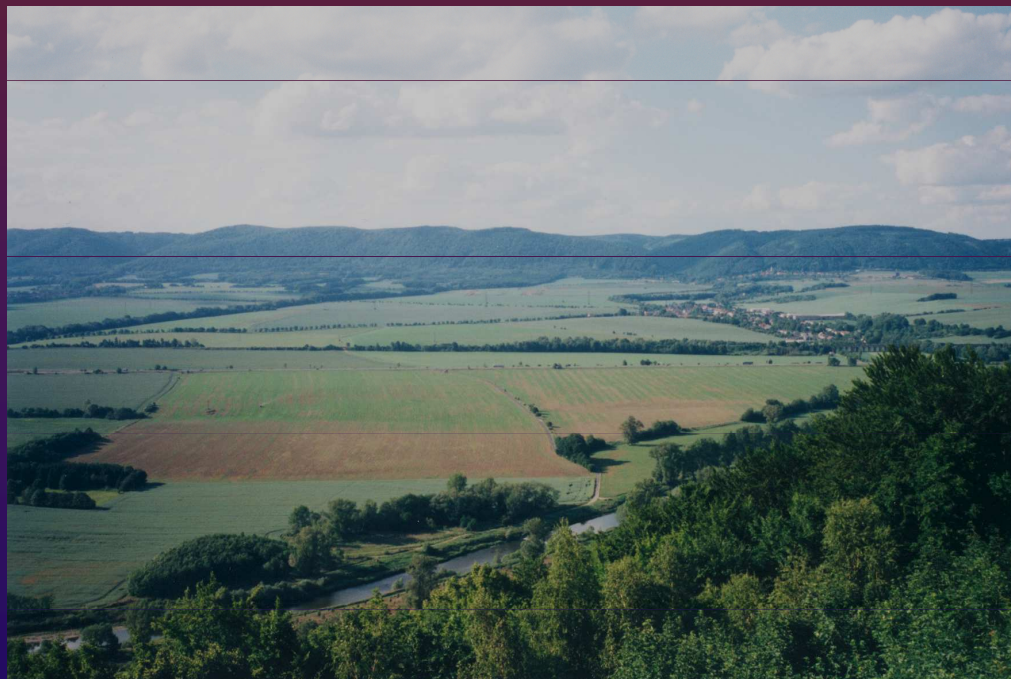
Krajina v ekologii

Krajina není jenom scenérie

Příště: Krajina a člověk

